

151
Tárgy
Szerkesztőség
és kiadóhivatal:
Cluj, Str.
Baron L. Pop
10. Telefon: 18-60. Előfizetési árak:
Havonta 110, negyedévre 320, fél-
évre 600, egészévre 1200 lej. Kül-
földre: Havonta 2, negyedévre 6,
félévre 12, egészévre 20 dollár. —
Hirdetések díjszabás szerint. — Az
„UJ KELET“ a transilvaniai és
bennszármazás egyetlen napilap-
ja. Cikkeit utánnyomását csak a
forrás megjelölésével engedjük meg.

UJ KELET

ZSIDÓ NAPILAP

Director-Főszere-
kesztő: Dr. Mar-
ton Ernő. Re.
Ara 5 lej
dactor responsabil-Felelős szerkesz-
tő: Jámor Ferenc. Adminisztrator
delegat si grant responsabil-Felelős
igazgató: Schwartz Endre. Proprie-
tar-Tulajdonos: Fraternitas S. A. E.
de Editura. Registrul publicatiilor
periodice No. 43. Dos. 889. 1938.
Tribunatul Cluj, Sectia III.
Szombat, május 6.
1939—5699. Ijar 17.
XXII. évfolyam, 101. szám.

1939. MÁJUS 5.
ek
et

Lengyelországgal
n sajtó

Kereskedelmi miniszter
ki, hogy az Egyesült
hűk a „támadás ellen
Kereskedelmi kamara volt
a törvény módosítását
er, hogy az Egyesült
arut, tehát fegyvert is
nemzetek, amely
saját hajóival szállít.
feltétel ez legyen:
emmit azon nemzetek
k szerződéseiket az
vagy amelyeket „tá-
nek
iak is helyeslik Roose-
t
(Rador). London, a
kőke Kansas Citybe
leg hangon helyezte
rvét, ahogyan azt
nez intézett üzeneté-
k kijelentette, hogy
ok elszigeteltségének
hogy Amerika nem
lános, hosszú időtar-
megállapította: „Nyil-
okráciák győztesként
államok elleni eset-

Londonba utazik a
külgügyminiszter?
5. A munkáspárti
tesül, hogy Cincár
külgügyminiszter a hét
előzőleg azonban
miniszterrel fog ta-
tartással közöljük.
szerint Cincár Mar-
kiseri Rómába Pál

és Varsó
szénatásban elmon-
si lengyel követ csü-
met, akit tájékozta-
ster beszédének tar-
ck mérsékelt, de ha-
hangsúlyozni Len-
a való jogait, de
fogja Németorszá-
öt év alatt milyen
nyilvánult meg a
Németország is el-

valta
véd-
sét
onák?
létesítenek, amely
egységet is ma-
y a javaslatot mi-
meg.
onlítotték egy szlo-
entik: A magyar
rint április 30-án,
magyar területen,
olásra szólította
Kaspar János szlo-
ni próbált. A tör-
a járó Kasparra
sítette. A magyar
vizsgálatot.

LUJ NYOMASA.
IMAT

Beck válasza

Az április 28-iki Hitler beszédből két tény maradt vissz az európai politika számára: az angol-német flottaegyezmény és a német-lengyel megemntámadási szerződés felmondása. A német kancellár mindkét esetben kijelentette, hogy hajlandó új alapokon új tárgyalásokba bocsátkozni. A felmondás hangja és formája nem hagyott kétséget aziránt, hogy Hitler mindkét esetben a másik féltől várja a kezdeményezést az új tárgyalások bevezetésére.

Az angol válasz nem várattott sokáig magára. Chamberlain még aznap kijelentette, hogy a flottaegyezmény felmondása indokoltan és jogtalan, mert azt — éppen Ribbentropp német külgügyminiszter kiváságára — „tartós és állandó jelleggel“ kötötték meg, anélkül, hogy a felmondás eshetőségét beiktatták volna. Ez a nyilatkozat lényegében azt jelentette, hogy az angol birodalom napirendre tér a flottaegyezmény felmondása fellett és nem óhajt újabb tárgyalásokba bocsátkozni.

Az egész nemzetközi világ feszült érdeklődéssel nézett ezután Lengyelország válasza elé. A lengyel és német sajtóban izgalmas és feszült polémia vezetett be Beck külgügyminiszter május 5-re bejelentett beszédét. A lengyel lapok — melyik szelidebb, melyik keményebb formában — kifejtették, hogy Danzig és a korridor élet- és halálkérdését képez Lengyelország számára. A lengyel külkereskedelem négyötöde a korridoron át, a danzigi és a lengyel kéz által a korridor mentén épített gdnia kikötőben bonyolódik le. Szarazföldön csak Németországon át importálhat és exportálhat árut Lengyelország. A német szuverenitás kiterjesztése Danzigra és extraterritoriális jogokkal felruházott autóstrada építése a korridoron keresztül nem csupán stratégiai veszélyeket tartogató Lengyelországnak, de német kézbe adja a lengyel külkereskedelem feletti kontrollt. Ha a lengyel gazdasági élet főtörének működése a német kormány jóindulatától függ, akkor Lengyelország függetlensége már csak papíron létezik. A gazdasági függést pedig a tapasztalatok szerint nyomon szokta követni a politika.

A német sajtó hangja a barátságos figyelmeztetéstől a nyílt fenyegetésig a preszió egész klavirját végigjátszotta, ezekben a Beck választ megelőző napokban. Olyan hang sem hiányzott, amely figyelmeztette Becket, hogy „a lengyel sajtó egyszerűen a lengyel nép jövőjével játszik“. A lengyel lapok azonban nem hagyták magukat megfélemlíteni. A német kancellár kijelentésével szemben, hogy „Danzig német város és az is fog maradni“ — történelmi érvek jöttek válaszul, hogy Danzig a Viszula, tehát egy lengyel folyó torkolatánál fekszik és csak az utóbbi két évszázad során németesedett el. Két kényelmetlen szomszédja volt keleten a német birodalomnak. Az egyikkel — Lengyelországgal — 1934-ben békésen, 10 évre szóló megemntámadási egyezmény formájában megegyezett Hitler kancellár. Ez az egyezmény legalább oly mértékben segítette Németországot a csehszlovák köztársaság likvidálásához, mint amennyire a tengely megalakulása lehetővé tette az önálló Ausztria felszámolását. Sőt, mi több: Lengyelország maga is ellenségesen lépett fel az elmúlt év válságos szeptemberében Csehszlovákiával szemben és a pillanatot megfellelőnek találta arra, hogy Teschen vidékét megszerzeze magának. A cseh és szlovák protektorátusokkal azonban félelmetesen megnyúlt a német birodalom határa Lengyelország felé. A német külgügyminiszter ennek megfelelően a 10 éves megemntámadási szerződés ötödik évében prezentálta a berlini lengyel követnek az új német kívánásokat. Beck erre Londonba utazott és elhangzott Chamberlain szavatoossági nyilatkozata, megkötötték az angol-lengyel kölcsönös segélynyújtási szerződést és megerősítették az utóbbi évek során megkötött francia-lengyel egyezményt. Április 28-tól május 5-ig a lengyel külgügyminiszternek ideje és alkalma volt arra, hogy Londont és Párizst megkonzultálja magatartását illetően. Az angol-francia politika új szellemét, a további presziókkal szembeni ellenállás akaratát fejezi ki feltétlenül az a méltóságteljes, nyugodt, de határozott hang,

Beck lengyel külügy- miniszter válaszolt Hitlernek

Lengyelország nem mond le saját területeiről, nem hagyja magát elszigetelni a Balti tengertől és csak „becsületes“ béke alapján hajlandó tárgyalni

Varsó, május 5. Beck lengyel külgügyminiszter pénteken délelőtt mondotta el a képviselőházban nagy érdeklődéssel várt beszédét.
— Az utóbbi események gyors menetének következménye a nemzetközi intézmények gyengülése és az államok közötti együttműködés módszerének megváltoztatása volt, ami új problémák egész sorát vetette fel. Ezeknek az eseményeknek a következményei a lengyel köztársaság határait is érintik és egyes államokkal való kapcsolatainknak kimélyítését vonták maguk után. Kölcsönös segélynyújtási egyez-

ményt kötöttünk Angliával a két ország függetlenségének megvédése érdekében. Ezen egyezmény formulájáról Chamberlain angol miniszterelnök április 4-i nyilatkozatából értesültek. A megkötött egyezmény rendkívül értékesnek tekinthető. Az angol közvélemény és az angol államférfiak részéről, londoni látogatásom során nemcsak az európai politika iránti érdeklődést tapasztaltam, hanem olyan mélységes megértést a mi országunk iránt is, ami feljogosított arra, hogy a legnagyobb ösztönéssel és a legnagyobb bizalommal beszéljek, ne hallgassak el semmit.

Az angol-lengyel és francia-lengyel egyez- mények sulya és jelentősége

— Anglia magatartása a mi országunk iránt világos és nem hagy semmi kétséget maga után. Az angol-lengyel együttműködés definíciója a következőképpen foglalható össze: egyetértés a nagy európai kérdésekben, minden támadó szándék nélkül bárki ellen. Kijelenthetem, hogy sem Angliának, sem Lengyelországnak nincsenek támadó szándékai, de másfelől bizonyos lényeges cselekvési lehetőségek elvi álláspontjára helyezkednek.

Beck külgügyminiszter ezután a lengyel-francia kapcsolatokról beszélt. Hangsúlyozta, hogy a Párizs és Varsó között fennálló egyezmény és megállapodás szükséges és végleges, mint ilyen, megigathatatlan és francia és lengyel felfogás szerint egyaránt nélkülözhetetlen kelléke az európai strukturának. A német birodalom kancellárja ürügynek tekintette ezt az egyezményt az 1934-es német-lengyel megemntámadási egyezmény egyoldalú felbontására.

A német-lengyel megemntámadási szerződés valóságos értelme
Beck ezután visszapiantást vetett a német-lengyel egyezmény létrejöttének körülményeire, rámutatván arra, hogy nagyjelentőségű eseménynek könyvelte el ezt akkor a politikai világ. Ez a megállapodás — mondotta — kísérlet volt arra, hogy a két ország kapcsolatát kedvezőbb mederbe tereljük, kiküszöbölve a nézeteltéréseket és a

többszázados ellenségeskedés helyett a kölcsönös megbecsülés szilárd alapját építsék meg. A lengyel politika mindig is tisztában tartotta ezt az egyezményt. Valamely egyezmény egyébként csak annyit ér, amennyit a következményei. A politikai tevékenység legszebb lehetősége olyan kísérlet, amely szembeáll a bajokkal. A lengyel politika ma is ezt az elvet követi.

— Megállapíthatom, hogy ennek a megállapodásnak a felbontása nem csekély jelentőségű, de semmi okunk sincs arra, hogy sirassuk ennek az egyezménynek a megrendülését vagy éppenséggel megszűnését. Mi ezt az egyezményt a kölcsönös bizalom és jószomszédi viszony alapján állónak tekintettük, amely hasznosan járult hozzá Lengyelország és Európa boldogulásához. Ugy látszik azonban, hogy Németország az 1934-es szerződéssel politikai szabadságunkat akarta korlátozni, ami összeegyeztethetetlen a mi léteérdekeinkkel.

Beck külgügyminiszter ezután kijelentette, hogy a mai helyzetben a német birodalom a lengyel-angol egyezményben látott okot a szakításra. Utalt a német emlékiratra, amelyből világosan kitűnik, hogy a német kormány sajtóértékelésekre támaszkodott anélkül, hogy akár a lengyel, akár az angol kormány álláspontját megvizsgálta volna.

(Folytatás a tízedik oldalon)

amellyel a lengyel külgügyminiszter a német kívánásokkal szemben állástfoglalt. Még a formák megválasztásánál is jellemző körültekintéssel járt el a lengyel politika. Von Moltke német nagykövetet, aki többheti sokatmondó távollét után a beszéd előestéjén tért vissza Varsóba és kihallgatást kért, a beszéd utáni időpontra kérte magához a külgügyminiszter. Hitler kancellár eljárásával pontosan egyezően a berlini lengyel ügyvivő abban az órákban adta át kormánya választ a szerződés felmondásról bejelentett német jegyzékre, midőn Beck ezt a választ rádió útján az egész világ tudomására is hozta.

A válasz lényegében a következőket szögezi le:
1. Lengyelország kész a megegyezésre, de egy minden áron való megegyezést elutasít a lengyel nemzet.
2. A jelenlegi egyezmény és állapotok kelőképpen biztosítják a német lakosság jogait Danzigban és a szabad közlekedést a Birodalom és Kelet-Porosország között.
3. Olyan megegyezést nem kötött és nem is akar kötni, amely politikai akciószabadságát korlátozná és — a konkrét esetben — megtiltana számára azt, hogy a nyugati államokkal szerződéseket kössön.

4. Az angol-lengyel egyezmény senki ellen nem irányul, tehát nem képezte alapját a lengyel-német szerződés felmondásának.
A fentebbiekből kiderül, hogy Angliához hasonlóan, Lengyelország sem kívánja az első lépést tenni egy új német-lengyel egyezmény megkötése érdekében. A nemzetközi politikai feszültség tehát — amely az utóbbi hetekben Danzig és a korridor területén csapódott le — távolról sem enyhült a lengyel külgügyminiszter előkelő hangja, de magatartásában szilárd és világos beszédével. Lengyelországot meleg baráti kapcsolatok fűzik Olaszországhoz; a közös lengyel-magyar határ a tengely akaratával valósult meg. Lengyelország hátor magatartásának politikai következményei szempontjából tehát — amely magatartás egy diktatura presziósa vág, nem szólva a messzemenő politikai tervekről — döntő fontosságú a találkozás, amelyre ma került sor Ribbentropp német és Ciano gróf olasz külgügyminiszterek között.

VILAG TÜKRÉ

Svájc valutapolitikája

Svájc valutapolitikájának kialakulását elejétől fogva befolyásolta az a sok baj, amely gazdasági életét a külföldhöz fűzi. Az a gondolat, hogy a valutaalapok egységesítésével teremtessenek nagy gazdasági területeket, döntő szempont volt Svájc számára is, amikor 1865-ben a latin érmeunióba belépett. Amikor azután a háboru utáni időkben az összes irányadó államokban az aranyat választották a pénzérték alapjául, Svájc, ismét nemzetközi kapcsolataira való tekintettel 1924-ben elméletileg, 1930-ban pedig jogilag is az aranyalpra tért át.

Svájcnak a külföldhöz való gazdasági kötöttsége nemcsak előnyöket jelent, hanem meg vannak arnyoldalai is. Ez mindegyiknél abban áll, hogy az áruk és a bérek szempontjából Svájc sohasem lehet különálló sziget. Ha a világgiacon versenyképes akar maradni, termelési költségeinek alkalmazkodni kell a külföldhöz. A valuta leértékelése következtében megegyezett egyen sulyt Svájcban ezek részint lehetett visszaállítani az áruk és a bérek csökkentésével. Amikor tehát a szövetségi tanács 1936 szeptember 27-én a svájci frank leértékelését elhatározta, ennek nem valutatechnikai, hanem gazdaságpolitikai indítókai voltak.

Svájcnak a külfölddel fennálló sokréti kapcsolatai indokolják meg azt, hogy a szövetségi tanács és a Nemzeti Bank a leértékelés után nem egy ingadozó, hanem azonnal többé-kevésbé állandó váltófolyamokat akar teremteni. Csak az az egy kérdés volt vitás, hogy a fortra, vagy a dollárra támaszkodva keressék-e az aranyalapot. Miután Svájcnak nemcsak országok egyetlen csoportjával állanak fenn gazdasági kapcsolatokat, a szövetségi tanács nem egy meghatározott valutát, hanem ismét az aranyat választotta a svájci pénz alapjául.

Tekintettel a valutapolitikai bizonytalanságra, az aranyra való határozott lekööttséget is kerülni akarták. Fix paritás helyett a pénzérték változásának bizonyos játékokat biztosítottak, amelyek határértékei azonban a törvényben le vannak fektetve. Az 1936 szeptember 27-én hozott szövetségi tanácsi határozat értelmében a frank új értéke legfeljebb 215 és legalább 190 miligramm finom arany, szemben a régi paritással, amely 290, 322 miligramm volt. Ez megfelel legkevesebb 25.9 százalékos és legfeljebb 34.6-os leértékelésnek. A gyakorlatban a svájci valutapolitika irányítói a törvény által rendelkezésre bocsátott margetot csak a legszűkebb keretek között használták ki: már csak a külfölddel fennálló gazdasági kapcsolatok miatt sem lehetett szó arról, hogy az árfolyamokat az egymástól annyira távolfekvő aranypontok között ingadozni engedjék. A szövetségi tanács tehát a leértékelési határozattal egyidejűleg fűhatalmazást adott a Svájci Nemzeti Banknak, hogy a frank aranyértékét olyan magasságon tartsa, amely a korábbi aranyparitással összehasonlítva, kb. 30 százalékos leértékelésnek feleljen meg. A tényleges leértékelés megállapításánál kizárólag a külföldhöz való gazdasági alkalmazkodás szempontjai vezettek, valamint az a törekvés, hogy a belföldi árak és bérekre a tulnag visszahatást elkerüljék.

A Svájci Nemzeti Bank a szövetségi tanács által lefektetett irányvonalakat mindaddig követkevsen követte. A svájci frank árfolyama Londonban, a mindenkori aranyárhoz viszonyítva állandóan a 30 százalékos leértékelésnek feleljen meg. A tényleges leértékelés megállapításánál kizárólag a külföldhöz való gazdasági alkalmazkodás

szerpontjai vezettek, valamint az a törekvés, hogy a belföldi árakra és bérekre a túlnagy visszahatást elkerüljék.

A Svájci nemzeti Bank a szövetségi tanács által lefektetett irányvonalakat mindaddig konzervatíven követte. A svájci frank árfolyama Londonban, a mindenkori aranyárhoz viszonyítva, állandóan a 30 százalékos leértékelés szintjén állott. A Nemzeti Bank devizapolitikáját alátámasztotta az aranyegyezmény, amelyet Svájc, mint a háromhatalmi csoport partnere, az Egyesült Államokkal kötött. Az egyezmény lehetővé teszi Svájc számára, hogy az intervenció folyamán a piacon keletkezett dollár követeléseit aranyra cserélje át és más részről aranyeladás révén bármikor előteremtse a devizapiacra szükségesnek mutatkozó intervenciók tevékenységéhez szükségesnek mutatkozó alapot.

Ily módon a svájci frank a gyakorlatban, leértékelése óta is aranyértékű és pedig aranyamértékű, bár a Nemzeti Bank jegyeit törvényes fizetési eszköznek nyilvánították és aranyra való beválthatóságukat felfüggesztették. A Nemzeti Bank, hogy az angol fontnak a kereskedelempolitikai okokból hátrányos árfolyamcsökkenését lefékezze, mult ősszel az arany eredetileg megállapított vételárát, amely 4869.80 frank volt (finom) kilogrammonként, átmenetileg valamivel felemelte. A svájci frank leértékelése azonban maximálisan 30.74 százalék volt, ugyanakkor, amikor a font az arannyal szemben 42 százalékos vesztett értékéből. A svájci frank tehát semmiképp sem lett függvénye a fontnak. A dollár árfolyamalakulásával szemben annyiban áll fenn függőség, hogy egy frank, mint a dollár aranyalapra vannak építve, azonban ez az alap mind két valutánál változhatatlan. Nyomatékkal kell tehát utalni arra, hogy Svájc minden valutapolitikai elhatározásánál, teljes mozgási szabadságát fenntartja.

Litvánia békésen akarja megoldani a zsidókérdést

Kaunas, május 5. Egy litván vidéki városban az elmúlt vasárnap Bizauska, miniszter, a kormányelnök helyettese egy népgyűlésen beszédet tartott a nemzetközi és Litvánia belső helyzetéről. A hallgatók közül valaki fölvetette a kérdést, hogy a kormány miképpen gondolja a zsidókérdés megoldását. A miniszterelnök helyettese ezt mondotta:

„Vannak országok, ahol a zsidókérdést brutálisan oldják meg. Nálunk, Litvániában ilyesmi nem történhetik, mert ez ellentétben áll hagyományainkkal és gondolkodásunkkal. A kormány azt vallja, hogy minden embernek legszentebb joga, hogy éljen. Ezt az elvet pedig mindenki szemében érvényesíteni kívánja.”

EGYESÜLETI ÉLET

— A kolozsvári Mizrahi hírei. A Násé-Mizrahi ezuton hívja meg tagjait a szokásos szombat délutáni zsidóolvasásra. Kezdetre 5 órakor. — A kolozsvári Násé-Mizrahi ezuton is meghívja tagjait az e hó 7-én, vasárnap délután 5 órakor helyiségében, Str. Baritju 10 szám alatt tartandó, előadásokkal és fagyaltólátással egybekötött lag-böömernapjára. — A kolozsvári Mizrahi értesítési tagjait, hogy szombat délután 5 órakor a Poale Czedek templomában Mincha-ima keretében előadás lesz s kéri a tagok és érdeklődők minél nagyobb számban való megjelenését.

— Ing. Spindel előadása Désen. Inginer Spindel f. hó 7-én Désen előadást tart d. e. 10 órai kezdettel a zsidó elemi iskola helyiségében „A zsidóság palesztinai helyzete és az emigráció” címen.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

K. A., Timisoara. 1. The Melbourne Herald. Melbourne-Ausztrália. 2. Rhodesia Herald. Salisbury-Afrika.

Mi történik a Romániába vetődött menekültekkel?

A bukaresti központi segélyező bizottság működése és a menekültek sorsa

Bucuresti, május 5. Európa egyik legnagyobb gondja ma a menekültügyi kérdés, a többi nagy égető problémák mellett, amelyek izgalomban tartják az egész világot. Németország, Ausztria, Olaszország, majd a szudeta vidék, Csehország és Szlovákia után most Magyarország is belépett azon országok sorába, ahonnan tízezerrel vándorolnak ki a zsidók. Egyeseknek volt pénzük, vagy összeköttetésük, másoknak szerencséjük, de a szerencsétlenek alkotják a nagy tömeget, akik koncentrációs táborban, országhatárok semleges zónáin, toloncházakban, börtönökben és kikötővárosokban sanyalódnak és várják hetek és hónapok óta, hogy mi lesz velük. Elszakadva hozzátartozóiktól, szülőiktől, vagy gyermekétől, akikről nem is tudják hol bujdosnak, vagy talán még mindig Dachauban várják a szabadulás óráját...

Franciaországban 30-40 ezer, Svájcban 10 ezer, Belgiumban, Hollandiában ugyancsak 10 ezrekre rug a számuk. Angliában 1938. decemberben 11 ezer menekültet tartottak nyilván. Egyesek ideiglenes tartózkodási engedélyt kaptak, másoknak sikerült továbbvándorolniuk valamelyik tengerentúli országba, Dél-, vagy Észak-Amerikába, Kínába, Ausztráliába, Indiába, Palesztinába, stb. A nyugati államokban a lehetőségek szerint intézményesen szervezték meg a menekültügyi segélyt és ezért a menekültek legnagyobb része ezen országok felé igyekszik. Franciaországban még munkalehetőség is kínálkozott bizonyos esetekben, Angliában a Baldwin- és a Rotschild-alapok, Svájcban, Belgiumban és Hollandiában ugyancsak jelentős segélyforrásokra számíthatnak.

Megalakul a bucuresti segélyező bizottság

Romániában is vannak menekültek, kikötött zsidók, akik Németországból, Ausztriából, onnan Magyarországra vetődtek; itt tiltott határátlépésért elítélték, majd büntetésük kitöltése után áttették őket a határon. Mások Csehszlovákiából jöttek. Az utóbbi napok történelmi eseményei folytán tovább növekedett a számuk. Egyeseket közülük a Hlinka gárda tagjai dobtak a Tiszába, sorukra biza őket azzal a kiáltással: „Usszál!”

A menekültek problémája az utóbbi időben rendkívül égetővé vált, különösen a fővárosban. A Kardel ügyvéd kezdeményezésére megalakult most a nagy központi segélyező bizottság, amelyben az összes fővárosi zsidó szervezetek képviseltetik magukat. A nagy hitközséget dr. Niemerower főrabbi, S. Birman hitközségi elnök és Horia Carp főtitkár, a „Sacra” temetkezési egyesületet dr. Leon, a spanyol hitközséget ennek főrabbija, Sabbataj Dajen és elnöke, Maroo Prezente, valamint alelnökei Almosnino bankár és Jacques Almuly képviselik. Az erdélyi zsidók hitközségét Winkler Mór elnök, Kozma Viktor direktor, valamint dr. Róth Ödön és Hátszegi Ernő, az ortodox hitközséget N. Ellenbogen képviseli. A „Lumina” egyesület: elnökét, M. Carateanut és dr. M. Beck-et, az „Unirea” diplomások egyesülete Ing. L. Fildermann, a „Cercul Technic” Ing. Mellinger, a „Mutualitatea” az orosz zsidók klubja: S. Gutnic ügyvédét, a Cionista szervezet Noel Bring nagykereskedőt és dr. Cornel Iancu orvost, a revizionista szervezet Gorenstein mérnököt, a „Iuliu Barasch” egyesület Ion Vereanu gyáros, az ORT Weisberg Josef és S. Mindet és A. Berkovitsot delegálta.

Az „igazi” menekültek

A segélybizottság elnöke, Kandel ügyvéd illetékes helyen bejelentette a komité megalakulását s hatóságok engedélyt kapott arra, hogy a menekülteket védnöksége alá vegye ez a testület; lakásukról és élelmiszeikről gondoskodik s a hatóságok számára nyilvántartsa őket, míg elhagyhatják az országot.

Az igazi menekültek, — vannak ugyanis „álmekültek is, — főleg intellektuelek, orvosok, tanárok, újságírók, rabbiak, ügyvédek, kereskedők, alkalmazottak. Ezek nem képesek házról házra járva kéregetni és éhezve, fáva, rongyosan bujdosni, vagy jelentkeztek a zsidó egyesületeknél és szervezeteknél, ahol azonban tisztázatlan helyzetük miatt senki sem segíthetett rajtuk.

A bizottság megkezdte működését. A hatóságok megértő jóindulattal fogadták a központi segélybizottság megalakulását, amely a legemberibb és legelőszerebb megoldást tette lehetővé. Az illetékesek bizonyos felelőségeket hárítottak a bizottságra, a nyilvántartott menekültek személyazonosságát illetően és követelték, hogy a nyil-

vántartottakat az országba való érkezésüktől számított két hónapon belül továbbvándoroltassák.

A komité szinte emberfeletti föladatot vállalt magára.

Míg az álmekültek táborában valóságos pánikot keltett a komité működése, addig az igazi menekültek, akik heteken át bujdosni voltak kénytelenek, boldogan jelentkeztek a Culmea-Veche 2. szám alatti titkárságon, ahol az emberek szigorú szelekción estek át. Lassanként mintegy százezer emelkedett a központi komité által segélyezett menekültek száma.

Két kisebb szállodában rendezték be számukra menedékhelyt s két népkonyhán étkeztek. A bucuresti zsidóság viszont ahegyelt, hogy minden jött-ment gyanus álmekülteket segítet volna, kontribúciókkal járult hozzá a komité költségvetéséhez. Ilyen körülmények között a zsidó jótékonykodó biztos lehetett afelől, hogy hozzájárulása a legjobb föltételek mellett szolgálja a ténylegesen rászorult és érdemes menekülteket.

Am ha ezek a havi hozzájárulások — bár szegényesen — fedezték a menekültek lakás- és élelmiszeri költségeit, arra gondolni sem lehetett, hogy a rendelkezésre álló összegből az emberek elszállítási költségeit is fedezni lehessen.

150 német menekült a constantai kikötő pincéjében

Az Uj Kelet olvasóinak tudomása van arról a 150 bécsi menekültől, akik közel három hónapja hagyták el Németországot azzal, hogy a román kikötőben már megérkezésük napján hajóra szállhatnak. Bizonyos zsidó személyiségek mulasztásai következtében a 150 földöntúli Constantiában rekedt.

A román rendőrhatalóságok jóvoltából a kikötő pincéjében tartották őket, akiket további intézkedésig. Közben skálárt járványtört ki köztűnik; nyolcan már első nap megkapták a betegséget, mire az egészségügyi közegek intézkedése nyomán a mene-

külteknek el kellett hagyniuk a kikötő vámpéületét. A constantai hitközség óriási áldozatok árán menedékházat rendezett be számukra, amelyet Beth-Amnak neveztek el s ahol a menekültek szigorúan kóser el-látásban részesülnek.

A 150-es csoport rövidesen 200-ra emelkedett, a Constantiában tartózkodó többi menekültekkel együtt s a kikötőváros zsidó hitközségének költségvetése hamarosan kimerült, ughogy kénytelen volt a bucuresti központi segélykomitéhoz fordulni gyorssegélyért.

A külföldi zsidóság válasza...

Ez volt a helyzet néhány nappal ezelőtt, amikor a hatóságok fölszólították a központi segélykomité, valamint a constantai hitközséget, hogy gondoskodják a Constantiában tartózkodó 150 ember, valamint a Bucarestben több, mint két hónapja nyilvántartott menekültek egy részének a legelővidebb időn belüli elutazásáról.

A komitéra ezuttal emberfeletti feladat hárult. A költségek összege több millióra emelkedik, a zsidó lakosság adakozókészségét újra és újra igénybevenni roppant nehéz...

A külföldre küldött levelekre azt választották, például Svájcból: „Mi harmincezen vagyunk és tízezerről gondoskodunk, az önköz száma egymillió és 200 menekültet sem tudnak ellátni!”

Angliából is választottak: „A Baldwin-alap az Angliában tartózkodó menekültek számára van fenntartva...”

A központi komité magára utaltságában felhívással fordult a vidéki zsidó szervezetekhez. A felhívásra elsősorban az erdélyi ortodox iroda, a várad ortodox hitközség, az Agudas központja és a kolozsvári neológ hitközség, illetve dr. Weinberger főrabbi tette magáévá a menekültek ügyét. Medgyesről Citron elnök, Nagyváradról Leichtmann N. vett részt a komité munkájában. Egy küldöttség Constantiába utazott, ahol a menekültekkel felvették a kapcsolatokat.

Az újabb akció eredményeképpen több, mint valószínű, hogy a közeli napokban a Constantiában tartózkodó 150 emigráns és a Bucarestben nyilvántartott menekültek első huszas csoportja elhagyhatja Romániát.

A központi segélykomité tisztában van azzal, hogy hivatását ezzel az eredménnyel még nem fejezte be. Ellenkezőleg: akcióját fokozott mértékben kell folytatnia.

Hátszegi Ernő

Rendkívüli kongresszust hívott egybe Newyorkba a Pen Klub

Franz Werfel érdekes nyilatkozata a kongresszusról

Párizs, május 5. Franz Werfel, aki az osztrák Anschluss óta Párizs közelében lakik, a világkiállítás alkalmából Newyorkban készült, ahová a rendkívüli Pen klub-kongresszus tiszteletbeli vendégként kapott meghívást. A kongresszus május 8-án kezdődik, elég korán és pedig az amerikai kormány kérésére, hogy a rendes közgyűlést Stockholmban még idejében meg lehessen tartani. Amerikában az a felfogás ugyanis, hogy a Pen klub az egyetlen olyan nemzetközi szervezet, amely az egész világ szellemiségét reprezentálja.

Franz Werfel elutazása előtt a Figaro munkatársának nyilatkozott.

— Minden egyletesedinek — mondotta — ellenzője vagyok, de most a Pen klub-kongresszust valósággal szükségnek érzem. Sür-gösen fontos, hogy korunk írói érintkezésbe lépjenek és tanácskozzanak azon, miképpen kellene napjaink súlyos bajai ellen tenni valamit, főleg összetartással. A szellem em-bereinek hangulata soha olyan nem volt, mint e korban. Bizonyos országokban teljesen megvonták tőlük a szót, másokban ok az új áramlatok első áldozatai. Ugy érzem, hogy minden produktív, minden író ember velem hasonlóan érez, valahogy úgy (néha álmában történik az emberrel), mintha minden erőnkkel ki akarnánk kiáltani a világba, amit gondolunk, de szó nem jön ajkunkra.

— Nem hinném, hogy a kongresszus ezek-nek az egyéni érzéseknek és fájdalomnak ne adna hangot. Ilyesmit nem tartok lehetsé-gesnek. Sőt ellenkezőleg, azt hiszem, hogy a politikai események, amelyeknek sulya alatt egy egész világ nyög, ezuttal hangadó tényez-zökké fognak válni. Politikáról fognak beszélni és kétségtelenül ez fogja megjelölni a kongresszus feladatát. Bizonyos, hogy ré-ggben is voltak Pen klub-kongresszusok poli-tikai vitákkal, így a raguzai 1933-ban, amikor első ízben vetettek maglyára német könyveket és amikor Marinetti, az olasz Pen klub képviselője és a Duce régi barátja félreismerhetetlen szavakkal mondotta meg a nemzeti szocialista szellemiségről a maga

véleményét. Később is voltak politikával fog-lalkozó Pen klub-kongresszusok. Az író ugyanis nem menekülhet a világ zajlásától távolos szigetre, bármennyire is szeretné ezt néha. De minthogy feladata a világhoz szólni, amelyben él, kell hogy gondját és bajait is vele megossza. Allíthatom, hogy má-a szellemiség világában nincsenek közöm-bösek.

— Remélem, hogy a kongresszus osztoni fogja ezt a véleményemet és megfelelő ki-fejezést is fog adni neki. Legelső, külön egyetlen feladatra lesz ez, eltekintve attól, hogy mint mindenkor, most is a világ intel-ktueljeinek szolidaritását fogja hirdetni.

— Ön azt kérde, mi lesz annak a német írónak a sorsa, aki nincsen gleichschaltolva? Mi lesz az ő „életterével”? Tudom, hogy ez igen fontos probléma és bizonyára állást kell foglalnia a kongresszusnak ehhez is. Az újabb politikai események következtében szükség mutatkozik a könyvkiadás és a könyvterjesztés átszervezésére. En valami könyvkiadó-közösségre gondolok. Azt hiszem, nem lesz szükség azt az állapotot, amely a közelmúltban alakult ki, tartósan tekinteni, mindazonáltal számolni kell a jelen bajaival és szükségleteivel. Az ember ne adja fel azt, amit megszeretett. Ezeket pedig el fogjuk mondani a kongresszuson: én mindenesetre megmondom. Megmondom azt is, hogy a kongresszusnak gondoskodnia kell olyan szervezetről, amely anyagilag segítségére siet azoknak az írónak, akik az idők fordulása miatt szenvednek.

Lőrinczy és társa parkettezők

uj parkett lerakását és javításokat, gyalulásokat jutányos árban vállalnak. Iroda: Piaja Uniri 31 bejárat; Strada Iuliu Maniu No. 2.

A Franciaország zött sok fajta van berek, nemes menekültek. Am egy d formák: rossz sors Sem ezeknek, joguk a munkához lyező bizottságná- ciát kell vállalnia, ság terhére. De m léteznék különbség

Nemes menekül- levéllel rendelkez hatóságok bocsát menekültek részér- tük hirdetik: „Jude- dani sarga folto, milyen büszke em kosai. Lehetetlen amikor utleveleik a bizottságnak: — 1941-ig érv- nak.

Es komolyan m ekkor sem akarj- ban nagy jelentő családost és meg-

A szoba egyik- mintha nem akar- kis fekete, bozot- Lázban égő szem- ról, remegő ajkai- got, hogy a halá- már fölötté. Fé- szőlították, hogy- nek mélyből é- könyvecskét kot- hány átnedvesed- getözne a bizott- előtt, ajkán bágy-

— Utlevel, de embereknék.

Igaza volt, me ez az ő utlevele világháboru előtt tanuságot, hogy dikovics lengyel- metek által elfog- vidékére szállított- eréjét a német- ada. Sőt az irat- tumával ott disz- igazoló aláírása- megjegyzéssel: országba való vi-

Az utvelelen c- szágainak kiuta- olyan határállom- Mordikovics törv- határt, rátették- az összes konzul- a beutazási enge- kovics bekopogt- az utvelelen: „V- két piros kereszt- az okmány vége-

— Lengyel v- zsidó utlevellel- — Boldog v- lenne — mosoly- rünk. — De ha- delkeznek.

— Milyen álla- okmányt talán- hivatalos kötele-

— Mondja k- ön? — kérdezte- Mordikovicsot.

— Látják az- lettem és a háb- a német bányá- megkötése után- elsajátítsam a- nap elteltével k- szabó lettem. —

Berlinbe men- gyermekeim s- lomra jövelele- gyelország nem- országba ment- Hitler utol ért- tem utamat. A- Átléptem a há- önk megtudja- tartozom?

— Es hová- — Szeretné- Amerikába me- elmegyek.

— Van vala- — Ott vanna- nincsen nekem- Amerikába jus-

— Talán m- és nem sikerül- — Igen, m- nevemért.

— Hogyan? — Evék óta-

ZSIDÓ UTLEVÉL

Írta: SCHALOM ASCH

A Franciaországba menekült emberek között sok fajta van: jómóú és szegény emberek, nemes menekültek és egyszerű menekültek. Am egy dologban mindannyian egyformák: rossz sorsukban.

Sem ezeknek, sem amazoknak nincsen joguk a munkához és a menekültek segélyező bizottságnak mindannyiukért garanciát kell vállalnia, hogy nem lesznek a lakosság terhére. De mint mondtam, mégis csak léteznek különbségek ezen emberek között...

Nemes menekültek azok, akik „zsidó” utlevéllel rendelkeznek. Utleveleiket német hatóságok bocsátották ki, kizárólag német menekültek részére és a fedőlapon nagy betűkkel hirdetik: „Jud”. Egy ilyen utlevél a hajdani sárga foltot juttatja eszedbe. És mégis, milyen büszke emberek eme utlevelek birtokosai. Lehetetlen elrejtene csodálkozásodat, amikor utleveleiket e szavakkal nyújtják át a bizottságnak:

— 1941-ig érvényesített utleveleink vannak.

Es komolyan megharagudnak, ha valaki ekkor sem akarja elismerni utleveleik valóban nagy jelentőségét. Az ilyesmi mindig csalódást és meglepetést vált ki belőlük.

A szoba egyik sarkában, a fal mellett, mintha nem akarna túl sok helyet elfoglalni, kis fekete, bozontos szakállú zsidócska ült. Lábán égő zemei sok átvirrasztott éjszakaról, remegő ajkai pedig arról tesznek tanúságot, hogy a halál angyala sokszor elshant már fölötte. Félénk kis zsidó. Amikor felszólták, hogy mutassa be iratait, zsebének mélyéből áttázdta, peccétes, foltos kis könyvecskét kotorászott elő, amelyben néhány átnedvesedett írat volt. Mintha mentegőzne a bizottság és a francia csendőrök előtt, ajkán bágyadt mosollyal, mondogta:

— Utlevél, de szegény megmutatni az embereknek.

Igaza volt, mert a maga nemében unikum ez az ő utlevele. Régmúlt időkben, még a világháború előtt bocsátották ki. Arról tett tanúságot, hogy tulajdonosa Mordechaj Mordikovics lengyelországi származású és a németek által elfoglalt területről Achim bányavidékére szállították. Az okmány bizonyító erejét a német katonai parancsnok aláírása adta. Sőt az iraton a háború utáni évek dátumával ott diszeleg a lengyel konzulátus igazoló aláírása, a következő elhalványult megjegyzéssel: „Nem érvényes Lengyelországba való visszatérésre”.

Az utlevelen ott látni a világ összes országának kiutasítási végzéseit. Az összes olyan határállomás, amelyeknél Mordechaj Mordikovics törvénytelenül át akarta lépni a határt, rátették pecsétjüket az utlevélre. És az összes konzulátusok, amelyeknek a táján a beutazási engedélyt kérő Mordechaj Mordikovics bekopogtatott, otthagyták nyomait az utlevelen: „Vizum elutasítva”. Ezenkívül két piros kereszt hívja fel a figyelmet, hogy az okmány végérvényesen érvénytelen.

— Lengyel utlevél! — kiáltottak fel a zsidó utlevéllel rendelkező, boldog halandók. — Boldog volnék, ha lengyel utlevellem lenne — mosolyog keservesen a mi emberünk. — De ha legalább zsidó utlevéllel rendelkeznek.

— Milyen állampolgár ön? — kérdezte az okmányt talán inkább kíváncsiságból, mint hivatalos kötelességből tanulmányozó biztos. — Mondja kérem, milyen állam polgára ön? — kérdezte a zsidó bizottság Mordechaj Mordikovicsot.

— Látják az urak: Lengyelországban születtem és a háború alatt, mint fiatal embert a német bányavidékre hurcoltak. A béke megkötése után Belgiumba mentem, hogy ott elhajtsam a gyémántsziszolást. Három hónap elteltével kiutasították és akkor Kölnben szabad lettem. A dolgok lecsendesedése után Berlinbe mentem, megházasodtam és ott gyermekeim születtek. A hitlerizmus uralomra jövetele után kiutasítottak, de Lengyelországba nem akart befogadni. Onnan Csehországba mentem, majd Bécsbe költöztem. Hitler utol ért és akkor Olaszországba vettem utamat. A nyomorúság ide is követett. Átléptem a határt és íme itt vagyok. Talán önök megtudják mondani, milyen államhoz tartozom?

— Es hová akar menni? — Szeretnék Palesztinába, vagy esetleg Amerikába menni, de ha nem lehet, bárhová elmegyek. — Van valakid Amerikában? — Ott vannak összes zsidó testvéreim. Am nincs nekem olyan nagy szerencsém, hogy Amerikába jussak! — Talán megpróbálkoztál Amerikával is és nem sikerült? — Igen, megpróbáltam. Azt hiszem, a nevemért.

— Hogyan? — Évek óta járom az amerikai konzulátu-

sokat és keresek a telefonkönyvben embereket, akiknek neve hasonló az enyémhez.

— Ők tanítottak erre — és ezzel a zsidó utlevelek boldog birtokosai felé mutat. — Ők is így tesznek, de ehhez szerencse kell. És látják önök: a német zsidók szerencsés emberek. Őket Rosenbergek, Goldsteinnak, Adlersnek, Neuheimernek meg Alheimernek hívják. És ha egyik nem válaszol, válaszol a másik, mert ők mindegyiknek irnak és mind-egyik rokonuk. Az én nevem azonban furcsa és szokatlan: Mordechaj Mordikovics. Egyetlen ilyen nevet találtam a telefonkönyvben. Kimondhatatlan örömmel írtam ennek a Mordikovicsnak és bizonyítottam, hogy rokonom. A brezini Mordechaj Mordikovics rabbiról beszéltem neki, akinek nevét viselem és eszébe juttattam „Szure” nagyménit, aki a város nagyszonyja volt és családom többi ismert alakjait. A levélben mindent elmeséltem neki, ami meg tud hatni egy embert és kértem, könyörüljön meg rajtam és gyermekeimen. És az amerikai Mordikovics azt válaszolta, hogy egy zsidóval felolvastatta magának levelemet, mert ő nem tud zsidóul.

„Sajnálom önt — írta —, de képtelen vagyok segíteni, mert alapos kutatások révén rájöttem hogy nem származom az ön Mordikovicsai közül. Az én családom sohasem volt zsidó”.

— Ilyen az én szerencsém. Egyszer írok Amerikába és akkor is keresztényre találok. Vagy csak ilyen kevés zsidó volna Amerikában?

Transzfer-egyezményt kötött a magyar kormány a Jewish Agencyvel

Kétszázötvenezer font transzferálásáról van szó

Budapest, május 5. A magyar kormány transzfer-egyezményt kötött a Jewish Agencyvel, amely szabályozza a magyarországi zsidó vagyonok Palesztinába való kivételének módjait. Az egyezmény értelmében a Magyarországból Palesztinába irányuló exportcikkek ellenértékének felét felhasználhatja a magyar zsidók kitelepítésére, vagyis az exportszámlák felét a ren-

KOPROL

A legjobb csokoládé hashajtó

— Es most mit akarsz csinálni? — Palesztinába megyek. Már eleget bolyongtam ezen a földön. Bármilyen történjék, be kell jutnom oda.

— Es gondold, hogy bebocsátanak? — Miért, talán más országba beengednek? Az én utlevelimmel melyik állam fogad be? Palesztina be fog fogadni, be kell hogy fogadjon! Értik?! Mäskülönben nincs többé emberiség! — mondotta indignálódva a kis zsidó, kigyult orcákkal.

— Es aztán miért köteles Palesztina befogadni? — kérdeztem.

— Mert jogom van oda bemenni. Ha a világ mindegyik országa elutasít az utlevellel, Palesztinához jogom van.

— Es honnan vetted Te ezt a különleges jogot? — kérdeztem csodálkozva újra.

— Mert — és most hangjában a elszánás határozottsága csengett —, mert zsidó utlevellem van. Ezzel az okmánnyal minden állam megtilthatja belépésemet, de Palesztina nem. Zsidó utlevellem van!

az exekutívé elnöke vázolták a politikai helyzetet, majd megindult az általános vita, amelyben Supraski, Sirkis, Bogracsov, Farbsein, Weinstein, Rifkin, Kleinbaum (Lengyelország) és dr. Mossinson vettek részt.

A vita során elhangzott felszólalásokra Ben Gurion, az exekutívé elnöke válaszolt, amelyben kifejtette, hogy a palesztinai zsidóságnak a kormány tervével szembeni erőteljes ellenállása rendkívül jelentős tényező.

A zsidók — mondotta Ben Gurion — bizonyosan nem akarnak erőszkos eszközökhöz folyamodni, de inkább életüket fogják kockáztatni, semhogy megadják magukat.

Jichak Grünbaum, az exekutívé tagjának felszólalása után az ülés végetért.

A Hitachdut-Poale Cion jeruzsálemi konferenciája

Jeruzsálem, május 5. A napokban zajlott le Jeruzsálemben a cionista munkáspártok (Hitachdut-Poale Cion) világszövetségének konferenciája, amelyen a világszövetség lengyelországi, litvániai, romániai és más országbeli szervezeteinek delegátusai vettek részt.

A konferenciát Josef Sprinzak nyitotta meg, aki beszédében a cionizmus politikai helyzetét vázolta és rámutatott azokra a feladatokra, amelyek a mozgalomra várnak.

Ezután I. Neustadt főtitkár tartotta meg szervezeti referátumát, amelyben a világszövetség országos szervezeteinek tevékenységéről számolt be és többek között bejelentette az erdélyi Hitachdut Barissziának a világszövetséghez történt hivatalos lecsatlakozását.

A konferencia számos határozatot hozott és felhívást intézett a gátlatlanság mozgalomhoz, hogy minden erőt és energiát a palesztinai pionirmunka szolgálatába állítsanak és mozgósítsák a világ szabadelvi közvéleményét a cionizmus és a zsidó nép szabadságharcának előmozdítására.

Nagyszabású devizacsempészést leplezett le az ügyészség Temesváron

Timisoara, május 5. Az ügyészség néhány nappal ezelőtt egy feljelentés alapján devizacsempészési ügyben kezdett vizsgálatot. Ennek során megállapított nyert, hogy Domonkos Oszkár volt temesvári bankigazgató és Zappe Antal volt banktisztviselő rendszeresen foglalkoztak devizacsempészéssel és különböző megbízásokat vállaltak el külföldön történő fizetésekre. A kifizetendő összegek értékét leiben szedték be itteni megbízóiktól, míg összekötöttésük révén levélileg rendelkeztek a külföldön rekedt le-összegek ottani kiutalásáról. Emne módszer segítségével hónapokon át kisebb-nagyobb összegeket utaltak ki a szomszédos országokba, természetesen a zugsforgalmi devizák árán és megfelelő költség hozzászámításával. Eddig mintegy félmillió leire rug amg összegek mennyisége, amelyet a fenti módon átküldtek a határon.

A vizsgálat során Domonkos és Zappe lakásán 379.000 lei értékű csekket, valutát és készpénzt találtak.

— Védekezés közben agyonütötte támadóját egy fiatal leány. Temesvárról jelentik: Klopodia községben gyilkosság történt. Lázár Katalin, egy fiatal leány, aki napszámos munkára volt alkalmazva Koneszki József 67 éves gazdánál, fejszével agyonütötte a gazdát. A leány a magtárban dolgozott, amikor az aggastyán megtámadta és erőlköztelen merényletet akart elkövetni ellene. A leány védekezett és dulakodás közben felkapott egy fejszét, amellyel Koneszki fejére ütött. Az ütés halálos volt. Az önvédelemből gyilkossá vált leányt letartóztatták.

Az angol kormány elvetette az arabok ellenjavaslatait

„A zsidók inkább életüket fogják kockáztatni, semhogy megadják magukat” — mondotta Ben Gurion a szűkebb A. C. jeruzsálemi ülésén

Kairó, május 5. Jelentette az Új Kelet, hogy a kairói arab konferencia újabb javaslatot terjesztett a londoni kormány elé, a Palesztina-kérdés megoldására. A Palkoz értesülése szerint a kairói tanácskozások befejeződtek, miután a konferencia résztvevői a következő követelésekben összegezték álláspontjukat:

1. Szállítsák öt évre az átmeneti időt a palesztinai önálló állam proklamálásáig.

2. Feltétel nélküli függetlenség ezen átmeneti idő lejáta után.

3. Palesztinai minisztérium azonnali ki-nevezése, amelyben az arabok fontos köz-igazgatási pozíciókat kapjanak.

A kairói tárgyalásokról nem adtak ki semmilyen hivatalos közleményt, kiszivárgott hírek szerint azonban

az angol kormány elvetette az arabok ellenjavaslatát,

annak a kívánságnak a közlése mellett, hogy folytassák a tárgyalásokat. Bizonyos arab körökben tudni vélik, hogy ha nem sikerül összeegyeztetni a különböző szem-

pontokat, úgy a tárgyalásokat későbbi idő-pontban új alapon fogják ismét felvenni. Egyidejű jelentés szerint az egyiptomi miniszterelnök kérésére, Feisal emir Szaudi Arabia trónörökösé, meghosszabbította kairói tartózkodását.

A palesztinai arab notabilitások a terror ellen

Jeruzsálem, május 5. Nabluszból jelentik, hogy az elmúlt héten Nabluszban gyűlést tartottak a palesztinai arab pártok képviselői és a palesztinai nagy arab családok fejei, akik beszédekben elítélték a terroristák tevékenységét és elhatározták, hogy támogatni fogják a nabluszi polgári arab lakosságot, a terroristák elleni küzdelemben.

A szűkebb A. C. jeruzsálemi értekezlete

Jeruzsálem, május 5. A szűkebb Actions Comité értekezletet tartott Jeruzsálemben, amelyen Weizmann és Ben Gurion is részt-vett. A Cionista Világszervezet elnöke és

Ha még nem olvasta: okvetlen vegye meg

ARNOLD ZWEIG

Vihar Palesztina felett

című világhírű, szenzációs, legaktuálisabb regényét.

Kapható mindenütt!

EPOCHA KIADÁS

MÁJUS 6.

ok a kikötés vámközösség óriási állzat rendezett be. Amnak neveztek rigoran kóser el-

esen 200-ra emeltartózkodó többi kikötőváros zsidóse hamarosan ki volt a bucaresti fordulni gyorsse-

sidóság válasza...

ny nappal ezelőtt, szőlítették a köz-aint a constantái kodják a Constant-er, valamint a Bu- hónapja nyilván-észének a legrovi-rol.

berfeletti feladat-ge több millióra-ág adakozókészse-nybevenni roppant

iekre azt válaszol-Mi harmincezen-gondoskodunk, az-200 menekültet sem

„A Baldwin-zkodó menekültek

gára utaltságában-éki zsidó szerveze-sorban az erdélyi-ortodox hitközség,-a kolozsvári neo-Weinberger főrabbi-tek ügyét. Med-egyváródról Leicht-omité munkájában-aba utazott, ahol a-ka kapcsolatokat.

nyenyeképpen több-közeli napokban a-150 emigráns és a-ott menekültek első-ajta Romániát.

té tisztában van-zel az eredménnyel-ellenkezőleg: akció-kei folytatnia.

Hátszégi Ernő

ust-en Klub

usról

ak politikával fog-resszusok. Az író-a világ zajlásától-ennyire is szeretné-feladata a világhoz-é hogy gondjait és-ülthetom, hogy má-ncincsenek közöm-

ongresszus osztani-é és megfelelő ki-egelső, talán-é, eltekintve attól,-st is a világ inter-é fogja hirdetni.

sz annak a német-é gleichschaltolva?-é? Tudom, hogy ez-önnyára állást kell-é ehhez is. Az-éek következtében-önyvkidás és a-ésére. En valami-éélok. Azt hiszem,-állapotot, amely-a-ártósnak tekinteni,-é a jelen bajaival-éer ne adja fel azt,-é pedig el fogjuk-é: én mindenesetre-é azt is, hogy a-éénia kell olyan-ééglag segítségére-ééki az idők fordú-

CZY-kettezők

és javításokat,arban vállalnak-bejártat: Strada-é. No. 2.

HIREK

Egy nagy repülő-vállalat naplójából

Néhány érdekes és jellemző adat az angol Imperial Airways, a világ legnagyobb repülővállalatának életéből:

Az Imperial Airways rekordforgalmát az idén husvétkor érte el, amikor a rendkívül napi hét járaton kívül még három járatot indított Párizsba. Naponként tíz óriási utasszállító repülőgép indult Londonból Párizsba. Az utasok nagyrésze diákokból és diákülsőkből került ki. Sokan az ünnepek alatt repülőgépen hagyták el az angol fővárost, hogy szüleikkel együtt lehessenek. Egy tizenhárom éves leány Southamptonból Alexandriába repült egyedül. A kíséret nélküli leányokat a repülővállalat egy női alkalmazottja kíséri, ez gondoskodik arról is, hogy szállodában lakást kapjanak. Egy tizenkét éves fiú egyedül Athénbe, másik hasonlókorú fiúcska pedig Palesztinába repült.

A repülővállalat már sok ember életét mentette meg. Gyorsjáratu gépein orvosokat és gyógyszerket küldhet a legeludgotabb helyre. Legutóbb a híres vastüdő kórházba szállították és idejében érkeztek, úgy, hogy megmenekültek egy súlyos beteg az életnek. A gyümölcszállítók is manapság már csak repülőgépen szállítják a friss gyümölcsöt, amely negyedannyi idő alatt jut rendelkezési helyére, mint vasúton és a gyümölcs nem üdül össze, hanem változatlanul friss marad. Ugyanígy szállítanak virágot is.

A társaság kimutatása szerint az első 15 év alatt hatszáz ezer embert szállítottak. Az utasok fele kereskedő, de sok volt köztük a diplomata, sőt az udvar tagjai is sürin vették igénybe a repülőgépet.

Az Imperial Airwaysnál statisztikusok is dolgoznak, akik kimutatásaikba felveszik, hogy mi a nők utazásának az oka, mert megfigyelés szerint nők többször utaznak és hosszabb utakat tesznek meg, mint a férfiak. A beérkezett válaszokból kiderült, a leányok azért utaznak, hogy utközben férjhez fognak, a szívesen, hogy időt töltsenek meg, mások pedig beteg családtagjaikhoz, vagy barátjaikhoz siettek látogatni. Néhány nap előtt zebraóbró táskával a kezében a tizenhárom éves Sheile Sweet ült fel a délafrikai Ugandában egy gépre és 4676 mérföldet tett meg, hogy az angol Winchesterbe eljusson, ahol beiratkozott az iskolába. A fiúcskát senki sem kísérte.

Az Imperial Airways nyári szolgálatát áprilisban kezdődött. Nyolc járat indult heteként Alexandriába, három Közép-Afrikába, kettő Észak-Afrikába, öt Indiába, három Sydneybe (Ausztrália), kettő Bangkokba és a távolkeleti Hongkongba. A nagy világvállalat gépei az elmúlt év december havában 1,158.000 mérföldet tettek meg.

Egy híres román festőművész öngyilkossága. Bucurestiből jelentik: Iorgulescu-Yor P. ismert festő öngyilkosságot követett el. Iorgulescu a Caragea Voda 20. számú házban lévő lakásán golyót röpített fejébe és amikor a szomszédok a döbbenésre felgyelve feltörték a festő lakását, már holtan találták. Iorgulescu-Yor reggel 7 órakor kelet felől a házatetőjével elbeázelt. Az asszonyt egy úrral elküldte, majd bezárkóztak lakásába és elküldte az öngyilkosságot. A festő szeptember óta súlyos fogfájdalomban szenvedett, amelyből a leggonoszabb orvosi kezelés sem tudta kigyógyítani. Ez annyira elkeserítette, hogy véget vetett életének. Iorgulescu-Yor 48 éves volt és benne a modern román festőművészek egyik legkiválóbb tagját veszítette el.

Munkás balesetek a bányavidéken. Nagybanjáról jelentik: Egyetlen nap alatt öt munkásbaleset történt a bányavidéken. Corciu Ioan veresvízi bánya munkást láb- és bordatöréssel, Takács Pál fenezelyi kohómunkást kartöréssel, Takács György borpataki üzem munkást súlyos koponyaalapi töréssel, Cujoiu Miklós borpataki munkást karuzódással és Boér György petrosani munkást súlyos sérüléssel szállították be a nagybányai munkáskórházba.

Öfelsége beszéde a könyvhónap megnyitó ünnepségén

BUCURESTI, május 5. Öfelsége Károly király ma résztvett a könyvhónap ünnepélyes megnyitóján, mely ünnepség a szenátus terén zajlott le. Résztvette a kormány tagjai, valamint az ország szellemi és irodalmi életének előköltségei. Andrej miniszter és más

szónokok beszédei után Öfelsége tartott frapáns beszédet, amelyben rámutatott a könyv és az irodalom fontosságára, azon óhajának adva kifejezést, hogy az intellektuelek és olvasók lelkiileg és anyagilag is mozdítsák elő az ország nagy művét.

Haláltokozó testi sértés miatt eljárás indult az iliovi törvényszék elnöke ellen

BUCURESTI, május 5. Románból jelentik, hogy a bírói rendtörvény alapján a román ügyészség eljárást indított halálthozó súlyos testi sértés miatt Alexandru Licu iliovi törvényszék elnök ellen.

A per eldőltség a törvényszéki elnököt felmentették állásától.

Pontosan megállapították az üzletek nyári és téli záróját. A központi záróra megállapító bizottság tegnap értekezletet tartott. A tanácskozások során pontosan megállapították az üzletek nyári és téli záróját. Az új zárórarendelet értelmében az összes általános természetű üzletek a nyári hónapok alatt: június 1-től szeptember 15-ig bezárólag reggel 8 órakor nyitnak és este 7 órakor zárnak. A déli záróra 1 óráttól 4-ig tart. Szombaton este ezek az üzletek 8 óráig tarthatnak nyitva. Szeptember 16-tól május 31-ig bezárólag az ilyen általános természetű üzletek reggel 8 órakor nyitnak, este 7 órakor zárnak, a déli záróra pedig 1-3-ig tart. Szerdán a déli záróra 1-4 óra között van. Szombaton este ezek az üzletek a téli hónapok alatt is 8 órakor zárnak és ugyancsak este 8 órakor kötelesek bezárni a nagyban áruló (angro) fűszerüzletek is. A rendelet értelmében az összes fűszerkereskedők a város belső területén, tehát a központban reggel 7 órakor nyitnak a nyári hónapok alatt és 1 órakor délben zárnak. A külvárosban reggel félhétkor nyitnak, déli 1-kor zárnak, délután félhétkor nyitnak ismét és este fél 8-ig tarthatnak nyitva. A hentesek és mészárosok reggel fél 7-től 1-ig, délután 4-8-ig tarthatnak nyitva. A borbélyok záróját a nyári hónapok alatt reggel 7-1-ig és délután fél 4-től fél 8-ig. A téli hónapok alatt a borbélyok reggel fél 8-kor nyitnak és délben 1 órakor zárnak, délután pedig 3-kor nyitnak és este fél 8-ig tarthatnak nyitva. Azok a borbélyok, akik vasárnap nyitva tartanak, szombaton este 8-kor zárnak. Azok viszont, akik vasárnap zárva tartanak, szombaton este 10 óráig tarthatnak nyitva.

Orvosi hír. Med. Univ. Dr. Stern I. Pirocska fogorvosnál áthelyezi rendelőjét Str. Massaryk 21/a., I. emelet alá. Telefon 18-81.

Vasárnapról ismét kapható a

„Pester Lloyd“

a régi változatos megbízható híryannyalgal.
Kapható mindenütt.

Az állam köteles fedezni a szolgáltatási érdekből áthelyezett köztisztviselők költségeit. Aradról jelentik: Cojocaru Liviu aradi rendőrkomiszár pert indított a belügyminisztérium ellen azon a címen, hogy a minisztérium nem fedezte költségeit az érdekből Aradra helyezett. A rendőrkomiszár keresetében előadta, hogy 1937. januárjában utasítást kapott felettes hatóságától, hogy a szolgáltatási érdekből Aradra költözzön, mert ide osztották be. A költségekkel 6046 lej költözte, amelyet azonban a belügyminisztérium nem volt hajlandó kiutalni. Minthogy a köztisztviselői statutum 42. szakasza értelmében az állam köteles a szolgáltatási érdekből áthelyezett köztisztviselők költségeit fedezni, Cojocaru Liviu a fentemlített összeg megítélését kérte. A járásbírósa a keresetnek részben helyt adott és az államtól 5164 lei tőke és kamat megfizetésére kötelezte. Az állam az ítélet ellen fellebbezést adott be, amelynek azonban a törvényszék nem adott helyet és az elsőfokú ítéletet megerősítette.

Modern Ortopédia Orvosi rendelésre is

Kohn István Oradea, Parcut Traian 1. Női és férfi divatcipők. Gipszenyomat vétel.

Felhívás

Utunk indítottuk diákjainkat, keressék fel Kolozsvár zsidó társadalmának minden méltó és áldozatkész tagját segítségért kérm a menza fenntartásához. Elkerülhetetlen a menzának ez a gyors-segély akciója, mert ennek eredménye kell biztosítsa a következő hét elejére is diákjaink ellátását.

Azok a külső események, amelyek az utóbbi hetek nyugalmát felzaklatták, elsősorban intézményeink életére voltak káros kihatással. A zsidó közösség tagjai ezekben a hetekben megelégedtek intézményeikről, sok városban megállt teljesen az inkasszó. A Diáksegélyzőknek nincsenek tartalékai, amelyek átsegíthetnék az ilyen időkön és így a most kért gyors segítség elmaradása esetén képtelen lenne hivatásának továbbra is eleget tenni.

Csak két hónap van még a tanév befejezéséig. Erre a két hónapra minden áldozatok árán is biztosítani kell a zsidó társadalomnak a diákmenza fenntartását. Segítenie kell egyetemi ifjuságát a tanév sikeres befejezésében.

Kezeljék diákjaink ügyét közösségi felelősséggel, fogadják őket szeretettel és segítsenek gyors-segély-akciónk sikere, a diákmenza fenntartása, egyetemi ifjuságunk tanulási lehetőségeinek biztosítása érdekében.

Zsidó testvéri közönnyel:
A Diáksegélyző elnöksége

Közügylési meghívó. A Szamos-tartományi Magántisztviselői Céh, melynek központi székhelye Kolozsváron van, Nicolae Iorga uca 16. szám alatt, ezennel meghívja összes kolozsvári és tartománybeli tagjait, valamint a Sűbes János elnökölte alatt létező Céh tagjait az 1939. május hó 20-án, reggel fél 10 órakor, illetve vasárnap, 1939. május hó 21-én ugyanezen órában tartandó együttes rendkívüli közgyűlésre, mely a kolozsvári Vasmunkás Otthonban, Catedralei uca 7. szám alatt lesz megtartva. Napirend: 1. Jelentéstétel a két megalakult Céh között létrejött megállapodásról, az alapszabályok módosítása, a zárszámadások előterjesztése és a felmentvény megadása mindkét vezetőség részére. Előadók: Jovánél Dimitrie és Bates Ioan. 2. Az új vezetőség és ellenőrzőbizottság megválasztása. 3. Indítványok és interpellációk. Abban az esetben, ha az első terminuson, vagyis 1939. május hó 20-án nem jelennek meg a tagok az alapszabályok által megkivánt számban, (tagok összeségének eggyel több, mint a fele), úgy a közgyűlés 1939. május hó 21-én, reggel fél 10 órakor a megjelent tagok számára való tekintet nélkül okvetlenül meg lesz tartva. Az összes tagok pontos megjelenését okvetlenül kérjük. Jovánél Dimitrie s. k. ideiglenes elnök, Kandel Ignác s. k. titkár.

Coroiu szabaddalra helyezték. Ploestiből jelentik: Gheorghita Coroiu, akit a bacau esküdtészek sorozatos lopásaiért és utonállásiért öt évi börtönrre ítélt, most szabadlábrahelyezését kérte, miután büntetésének nagyrésztét kitöltötte és példás magatartást tanúsított. A prahovai törvényszék III. szekciójára helyezett Coroiu kéresemnek és feltételeken szabaddalra helyezte. Coroiu egyebként Dornesti községbe ment és ott fog letelepedni és dolgozni. Közben pedig váloperet intézni.

Orvosi hír. Dr. O. nstein M. fogorvos áthelyezte rendelőjét a P. Mihai Viteazul 2 szám alól a 3 szám alá. (Szomszéd ház.)

Bonyodalmak lopás ügyében folytat nyomozást a kolozsvári rendőrség. Igen bonyodalmak lopási ügyben folytat nyomozást a kolozsvári rendőrség bünyügyi osztálya. Körülbelül 10 nappal ezelőtt Bánay Istvánné, Turcu Vasile uca 23. szám alatt lakó uriaszony megjelent a kerületi rendőrségen, ahol bejelentette, hogy az nap 11 és 1 óra között ismeretlen tettesek távollétében álkulccsal behatoltak a lakásába és azt csaknem teljesen kifosztották. A vakmerő betöréses lopás ügyében a kerületi rendőrséggel egyidejűleg a bünyügyi osztály is széleskörű nyomozást indított az ismeretlen tolvajok kézrekerítése érdekében. A nyomozás során a bünyügyi osztály közegei örizetbe vették Demeter Rózi Fantánelei uca 157. szám alatt lakó 47 éves asszonyt, akit a nyomozás adata alapján a lopással gyanúsítanak. Kihallgatásakor Demeter Rózi erőlyesen tiltakozott a vád ellen, de a következő pillanatban szembekerült a vád tanuival. Közben a ravasz nő alibit igyekezett bizonyítani, ugyanis arra hivatkozott, hogy egy Szilágyi Józsefné nevű barátójával volt a lopás napján egészen estig, de barátójának kihallgatásakor bebizonyosodott, hogy az alibije hamis. A kihallgatásokat, illetve a nyomozásokat nagy erőlyel folytatják. A tárgyi bizonyítékok ellenére is, az asszony továbbra is ravaszul tagadja, hogy valami köze is lett volna a lopáshoz. Közben azonban olyan szemtanu is akadt, aki látta, amikor Demeter Rózi behatolt a uriaszony szobájába. E vallomás alapján a konokul tagadó tolvajnt átadják az ügyészségnek.

Lemondott trónjáról a maharadzsa és most koldulva veszel. Bombayból jelentik: Kihulag Singh Khaniadhama indiai állam 46 éves maharadzsa lemondott 26 éves fia javára trónjáról, hogy hátralévő éveit a hindu samvaszik rideg aszkétaéletének szentelje. A leköszönt uralkodó elhagyta keleti fényvel berendezett palotáját, aranyos ruháit durva daróccal cserélte fel és volt alattvalóitól alamizsnát kéregetve járja be országot, hogy bünhődéssel és vallásos elmélkedéssel jusson közelebb a fölkeltesedéshez. Az angol hatóságok jóváhagyták elhatározását.

Felfolyamodást jelentett be a halalos ítélet ellen a hóstáti gyilkos. Jelentették, hogy tegnap hangzott el a kolozsvári büntetőtábla tárgyaláson az első halalos ítélet, amennyiben a büntetőtábla dr. Predovicu-tanácsa golyó általi halálra ítélte Govor Pál 53 éves hontalan kőművest, egyrendbeli betöréses lopás és egyrendbeli előre megfontolt szándékkal elkövetett rablójalkosság büntetésében. Govor tudvalevően özv. Kilin Mihályné dugaszdag hóstáti asszonytól a múlt év áprilisában 170 ezer lejt elrabolt, majd 1938. október 17-én éjszaka kegyetlen módon meggyilkolta Kilinnét, akitől ez alkalommal 14.000 lejt rabolt el. A tárgyaláson a tanuk közül csupán Szabó Rozália prostituált nő tett bizonyos mértékig mentő-jellegű vallomást, majd a perbeszédet elhangzása után hirdetett a büntetőtábla halalos ítéletet. Govor védője utján a halalos ítélet ellen felfolyamodást jelentett be és ennek elutasítása esetén pedig kegyelmi kérvényt akar benyújtani Öfelségéhez.

Egyen

A „Holnap” amely bemutat

A newyorki század csodája, neve a „Holnap” Egyesült Államok gével fogadja a messze tulszárny állítást, még az párizsi kiállítás nek meg mindan láthatunk és még olvasó hű képet, csupán az a célja, ezerszámra ameriában Newyorkba

Csattogva robban newyorki külvaró távolban, elmosod szabad térségek, és gigászi autótan san kibukkan a v színű, szétszórt re Két év előtt m 170 millió dollár milliába a kiállítás va azokat a szul résztvevő államok Es azokat a milli szoló amerikai ip kerületek.

Hetven millió Newyork város k iparosai egymillió mitanak a soha n dorlás során. „The World of Világa a kiállítás san kibontakozó épületkolosszusok kább a technikai műnyek végtelen

A „hivatalos” e ros nemzeti pavilló épületoportot d'honneur“-jét kor Államok nemzeti lágkiállítás után e lönös új élményt. hatasosabb volt, n lítás. Legalább is Kanyarog, suha amely e pillanath melle a kiállítás közlekedési eszköz

A nemzetek pa hány „politikai” villon példál. Ezt zen fejezték be és készült bár, a prág dett, hogy az épít teget a Szovjet ad kás-szobra. Ez is párizsiban lendüle és élettelen...

A román pavilló kiállítás egyill pavillon. Miként a a newyorkiban is. Gusti professzor n nom izlésű ember, ézékkel is bír és gét helyezte a pavil get szemléltetőt n szeti kincseiből és A román pavilló ványal borított k be került, de megé támas propagandae A magyar pavill lota, hanem jelleg Természetesen szir kért iparművészeti kat állítottak ki. S tyó himzések és sz gyar vendéglő is, ket szólnak fel táncokat és zené. göbe került.

Nehéz ilyen első mondani, mi mind sik” részében. Itt a beri haladás apot

Egymilliárd dollár forgalmat várnak a newyorki világkiállításon

A „Holnap Világa” csodái. Románia kis márványpalotát építetett, amely bemutatja az ország gazdasági kincseit. Magyarország jellegzetes magyar falusi házzal szerepel

A newyorki világkiállítás, a huszadik század csodája, amelynek tulajdonképpen neve a „Holnap világa”, már megnyitott. Az Egyesült Államok a látványos és tömegével fogadja a kiállításra érkezőket, ami messze túlszámolja minden eddigi világkiállítását, még az olyan nagy sikerű múltévi párizsi kiállítást is. Vaskos kötetek telnének meg mindannak a leírásával, amit itt láthatunk és még akkor sem kaphatna az olvasó hű képet. Ennek a kis vázlatnak csupán az a célja, hogy miért mennek százezerszámra amerikaiak és idegenek mostanában Newyorkba.

Két politikai pavillon

Csatogva robot a magasvasút végig a newyorki külváros házái között és a ködös távolban, elmosódó házak, végláthatatlan szabad térségek, kanyargó, tükrös folyók és gigászi autók tanka szőnyegéből lassan kibuknak a várvavárt Világvár sokszínű, szétszórt rengetege.

Két év előtt moccaras pusztaság volt. 170 millió dollárba került a feltöltése, 40 millióba a kiállítás felépítése, nem számítva azokat a szubvenciókat, amelyeket a résztvevő államok költöttek pavilonjaikra. És azokat a milliókat, amikbe a világra szóló amerikai ipar látványos bemutatói kerültek.

Hetven millió látogatóra számítanak. Newyork város kereskedői, szállodásai és iparosai egymilliárd dollár forgalomra számítanak a soha nem látott méretű népvándorlás során.

„The World of Tomorrow”, a Holnap Világa a kiállítás témája. Ezért nem a lassan kibontakozó többé-kevésbé sikerült építkezések a fontosak, hanem inkább a technikai pavillonokban támadó-élmények végtelen gazdagsága.

A „hivatalos” épületek, a Kiállítás város nemzeti pavillonjai, egységes, összefogó építészeti csoportot alkotnak. Ennek „cour d'honneur”-jét koronázza meg az Egyesült Államok nemzeti pavillonja. A párizsi világkiállítás után ez a rész nem jelent különös új élményt. A párizsi tömörebb és hatásosabb volt, mint ez az amerikai kiállítás. Legalább is így az első látásra.

Kanyarog, suhan nagy kék autóbuszunk, amely e pillanatban a sokféle magánautó mellett a kiállítási kórséta demokratikus közlekedési eszköze.

A nemzetek pavillonjai között van néhány „politikai” érdekessége. A cseh pavillon például. Ezt az amerikai csehek pénzén fejezték be és propaganda épületnek készült bár, a prágai kormány ugy intézkedett, hogy az építkezést abba kell hagyni.

Az orosz épület hatalmas bástyáiról intetget a Szovjet acéllemezéből készült munkásszobra. Ez is szebb volt Párizsban. A párizsiban lendület volt. Az itteni merev és élettelen...

A román pavillon: márványpalota

A kiállítás egyik látványossága a román pavillon. Miként a párizsi kiállításon, úgy a newyorkiban is. Románia kitett magáért. Custi professzor nemcsak tehetséges és fiom lelkes ember, hanem helyes gyakorlati érzékkel is bír és a látni valók egész tömegét helyezte a pavillonba, hogy a látogatóknak szemléltetést nyújtson Románia természeti kincséből és gazdagságából.

A román pavillon tulajdonképpen márvánnyal borított kis palota. Sok millió lejbe került, de megéri a költséget, mert hatalmas propagandaeszköznek bizonyult.

A magyar pavillon nem nagyméretű palota, hanem jellegzetes magyar falusi ház. Természetesen színes, ötletes, izléses. Főként iparművészeti és népművészeti holmikat állítottak ki. Sok helyet kaptak a magyar hímezek és szőttek. Van benne magyar vendéglő is, amelyben magyar ételeket szolgálnak fel és bemutatnak magyar táncokat és zenét. A helyiség 150 ezer pengőbe került.

Nehéz ilyen első beszámoló keretében elmondani, mi minden van a kiállítás „márvány” részében. Itt a gép, a technika, az emberi haladás apoteozisát zengik motorok,

áramfejlesztő készülékek, rádiók, diorámák, robogó kis miniatűr vasutak, működő miniatűr gyártelepek

Newyork városának lekicsinyített felhőkarcolói, a Holdrakéta attrakció, a repülőgépek mutatványai és tejjgazdaságok mintafarmjai, nagy villamosságok társaságok kiállításai, a közlekedés, a hírszolgálat fejlődését illusztrálja sokféle ötletes kiállítás — hát ez!

Az óriási gömb, az egész kiállítás szimbóluma. Belsejében a jövő városának panorámáját csodálhatja a látogató.

Várnunk kell még, amíg megtudjuk, mi lesz a kimenetele a kiállítás mutatványos látványosságaiért folytatott béka-egér harc

A németországi zsidók lakbérleti jogai

Zsidók csak zsidók házában lakhatnak — ha képtelenek elhagyni az országot

Berlin, május 5. A német távirati iroda jelenti: A német kormány törvényt hozott a zsidók lakbérleti szerződéseinek szabályozásáról. A törvény „megengedi”, hogy azok a zsidók, akik képtelenek elhagyni az országot, zsidók tulajdonát képező házakban lakjanak, „azon célból, hogy surlódás nélkül menjen végbe a zsidóknak a németek házaiból való eltávolítása.”

A törvény alkalmazása bonyolult közigazgatási alakítások után történik. A lakbérlet törvényes védelme zsidókkal szemben megszűnik, ha bizonyítvánnyal igazolják,

hogy ezek kétség kívül másutt is kaphatnak lakást. Nem érinti a törvény a zsidók hosszulejárati bérleti szerződéseit. A nem zsidó fajú polgár a lakóvá vált zsidóval kötött szerződést felmondhatja, ha igazolja, hogy lakója számára más lakás biztosítható van. A zsidók házaiban csak zsidók lakhatnak.

Ha valamely vegyesházasságban a férj zsidó és a családban nincs gyerek, a törvény szempontjából a család zsidónak tekintendő. Ha azonban az asszony zsidó és a férj német, vagy másodfoku keverék, a törvényt nem alkalmazzák.

Grover Whalem, a kiállítás elnöke, valamint Newyork város rendőrfőnöke volt. Grover Whalem „fogadóművészetével” szerzett magának hírnevet Amerikában.

Senki olyan látványos fogadtatásokat nem tudott rendezni Newyorkot látogató előkelő idegenek, királyok, óceánrepülők számára, mint ez a különös tehetségu látványosságrendező.

Grover Whalem most nem egyetlen világhíresség fogadására készült, hanem az öt világrész fogadtatására. Tehát igazán kitett magáért.

Egymillió fontos belső kölcsönt kér a palesztinai zsidóságtól a Zsidó Nemzeti Tanács

A palesztinai gazdasági élet fontos problémái

Jeruzsálem, május elején

A palesztinai zsidóság legsúlyosabb problémája ma a jisiv gazdasági helyzetének kiegyensúlyozása. Három éve krízis alatt roskad a zsidó nemzetgazdaság — ez az évforduló a március 19-iki dátummal esik egybe: ekkor volt ugyanis három éve a palesztinai zavargások kitérésének. A krízis egész lefolyása és minden velejárója a politikai válsággal függ össze. A palesztinai gazdasági életet a zavargások három éve alatt legfőképpen a tőke visszahúzódása jellemezte. A bizonytalan politikai atmoszféra, a percig nem szűnő zavargások elbortalanították a tőkét. A nagy tőkearámlás ellenére egészen minimális a befektetések összege. És ha a tőke mégis kezdeményez valamit, úgy ez legfeljebb ház- vagy lelekvásárlásokból áll; építkezésekre már nem jut ebből az iniciáló erőből.

A városi munkapiac helyzete

Az épülő ország pedig újabb és újabb investálásokra szorul, építkezésekre és a meglévő ipari adottságok kihasználására, hogy az állandó bevándorlás folytán a mindig növekvő lakosságnak kenyeret adjon. Az utóbbi három, főképpen pedig az utóbbi másfél évben ez a kezdeményezés egészen kis méretűvé zsugorodott. 1935-ben a palesztinai építkezések 25.000 munkásnak adtak állandó kenyeret. Ma az egész országban 2500 építőmunkást foglalkoztat az építkezés. Az ipari munkások száma az üzemekben 20.000 emberre ruggott. Ez a szám változatlanul maradt három év fejlődésen keresztül — holott e három évben az országba mintegy 80.000 ember vándorolt be. A mezőgazdaságban helyet kapott munkástömegnek kívül ebből a nagy számból sem az építkezés, sem pedig az ipar nem szivott fel semmit. Növekedett ezzel szemben a kereskedelem, a közzvetítés és súlyosbodott az ország egészségtelen tetegződése. Tel-Avivban tízezerrel halmozódtak fel a lumpenproletárok, akik szegény-üzletekből és közvetítésekből élnek, a tőkés bevándorló ölbe tett kezekkel áll és tőkéből, vagy annak kamataiból él.

A nemzeti alapok hallatlan erőfeszítése igen kevés ahhoz, hogy a jisivot munkával ellássa. A nemzeti alapok az utóbbi három évben egy millió fontos befektetéssel 36 új pontot létesítettek. A 36 új ponton 8000 lelet telepítették a véglegesen a mezőgazdaságban. Természetesen ez a befektetés jelentős tőkeforgalmat indított meg az országban, de édeskevés ez a tőke ahhoz, hogy megindítsa a gazdasági élet normális vérkeringését. Holott, mint mindig, a válságos időkben, ezuttal is behízyonyult, mennyire nagyjelentőségű a nemzeti alapok munkája. Az utóbbi három évben összesen 83.000 dunam földet vásároltak a zsidók araboktól, ebből 76.000 dunamot a Keren Kajemet. A magántőke 7000 dunam vásárlásával elégedett meg. De az utóbbi évek építkezéseinek is legnagyobb része közjellegű. Iskolák, közzintézmények létesültek és ezek jelentős hányadát adják ki az utóbbi évek összépitkezéseinek.

A nehéz nyári szezon

Ilyen körülmények között köszönt be most Palesztinában a nyári szezon, mely elé gazdasági körökben igen aggodalmaskodva tekintenek. Az utóbbi hónapokban konjunktúrális idők emlékeztető bevándorlás zúdult Palesztinára és ezek a bevándorlók a mezőgazdaságban kaptak helyet. Novemberben kezdődött a narancsszüret, mely ebben az évben 30.000 mezőgazdasági munkásnak adott kenyeret. Ennek a tömegnek a hatvan százaléka volt jövevény. A Hisztaadruth januári jelentése szerint 20.000 új bevándorlóból 17 ezer helyezkedett el a téli narancsszüretben. Április végével azonban ez a tömeg munka nélkül maradt, mert a narancsok nyári munkahelyeire elegendők a falvakon élő állandó munkások, a kibbucok tagjai és magánosok. Már az eddigi előjelek is mutatják, hogy az építkezés nem indul meg olyan mértékben, ahogyan azt a szükségleteknek megfelelően várni lehetett volna.

A három év bevándorlása mintegy 40-50 ezer lélekkel növelte a városi lakosság számát. Magától értetődő módon ez a tömeg zsúfolta tette a városokat. Ma már Hajfá-

Aki egyszer megpróbálta a

VERMOUTH BRANCA-t

az nem ismeri többé az étvágytalanságot!

ban és Jeruzsálemben egyaránt komoly lakáshiány mutatkozik. Tel-Avivban pedig az őszíhez viszonyítva, 20-30 százalékkal emelkedtek a házbérek. Az építkezés kitünő üzletnek látszik, hiszen lakó volna elég és az építkezés megindítása a jövendőbeli lakónak a kenyeret is biztosíthatná. Ennek ellenére az építkezési piacon csak igen kicsi a mozgás.

Bizottság a jisiv gazdasági életének előkészítésére

A Jewish Agency még a tél folyamán előre látta a tavaszi szezon nehézségeit és Eliezer Káplán, a Szochnut kincstárnoka akkor megkezdte a zsidó szervezetekkel a jisiv munkaellátására vonatkozó tárgyalásokat. Tanulmányi bizottság alakult, mely számbavette az összes lehetőségeket és felvázolta a szükségleteket. A nemzeti szervezetek feladata, hogy megfelelő iniciálással példát statuáljanak a bizalmatlanokó tőke számára is. E feltevés szerint, ha nagyobb nemzeti tökemennyiség komoly munkálatokat indítana el az ország minden gazdasági ágában, a magántőke is bátorságra kapna.

Kévs a nemzeti tőke

Az Uj Kelet munkatársa néhány nappal ezelőtt beszélgetést folytatott dr Nurokkal, a Jewish Agency gazdasági ügyosztálya vezetőjével. Nurok dr kifejtette, hogy a nagyobbarányu közmunkálatok megindítását a nemzeti alapok tökéhiánya miatt nem lehet megvalósítani. A palesztinai munkapiac annyira lanyha, hogy csak nagyobbarányu injekció tudná a normális mederbe visszaterelni. A Jewish Agency keresi annak módzatait, hogyan lehetne nagyobb nemzeti tökekonzentrációval mozgásba hozni a gazdasági életet, rendszeres kölcsönökkel ellátni a gyár ipart és ugyancsak kölcsönök formájában indítani el a pangó építkezést.

Ennek a kezdeményezésnek első stációja volt a Vaad Leumi e heti gyűlésén elhangzott hivatalos nyilatkozat, mely bejelenti, hogy a jisiv gazdasági életének koordinálására egy millió fontos belső kölcsönjgyezést hirdetnek meg. A kölcsönt garantáló nemzeti intézmények 6 százalékos kamatozásu kötelezvényeket bocsátanak ki. Az egy millió fontos nagyrészt Palesztinában kell lejegyezni, minthogy ez az összeg sokkal inkább a palesztinai zsidóság anyagi konszolidálásának, mint a galuti zsidók probléma megoldásának céljait szolgálja. Az egy millió fontos hováfordítása későbbi időpontban határozandó meg, egyelőre három célt jelöl meg a tervezet: iskolák építése, mert a jelenlegi iskolahálózat már nem elegendő, a meglévő iparvállalatoknak nagyobbösszegű és hosszabblejáratu kölcsönökkel való ellátása és a nemzeti alapok földszerző és telepítő politikájának nagyobb belső kölcsönnel való támogatása.

A Jewish Agency ekzekutívájának minapi ülése már ratifikálta is a határozatot. Rövidesen megjelennek a kölcsönjegyzési felhívások és remélni lehet, hogy a bankokban és széfekben heverő tőke már kereskedelmi szempontokból is nagyobb érdeklődést fog mutatni az akció iránt. Ez volna a nemzeti intézmények első nagyobbirányu mozgalmata a jisiv gazdasági életének élénkítésére. Ezt még egyéb tervek is követnék, melyek a zsidó többségű városok és községek költségvetéseibe lesznek majd beillesztendők.

Az egy millió fontos természetesen nem elegendő tőke ahhoz, hogy a válságot megszüntesse. Kétségtelen azonban, hogy nagy jelentősége lesz a nyári munkapiac élénkítése szempontjából és lehet, hogy beválik a nemzetgazdasági köröknek az a reménye is, hogy a hivatalos jellegű tőkebefektetés majd a magántőke étvágyát is meghozza a kezdeményezéséhez.

Barzilay István

Két hónapi fogházra ítélte a kuria Kassák Lajost

Budapest, május 5. Kassák Lajost, az ismert magyar szocialista író, jogerősen kéthavi fogházra ítélte a kuria. Kassák ellen Anyám című könyvének háboruellenes kiteleléért indított eljárást az ügyészség, amelyben az író a háboru borzalmaira világitott rá. Az ügyészség az eljárást azzal indokolta meg, hogy a könyv egyes kitelei alkalmasak arra, hogy a fegyveres erő elleni gyűlöletre izgassanak. A törvényszék annakidején kéthónapi fogházbüntetésre ítélte Kassákot, a Tábla felmentette a vád alól, míg a kuria megsemmisítve a tábla felmentő ítéletét, a törvényszék ítéletét emelte jogerőre.

SPORT

Összeállították vasárnapra Jugoszlávia ellen a román válogatott csapatot

Bucuresti, május 5. (Az Uj Kelet tud.) Tegnap délután a román kísérleti válogatott labdarúgócsapat második gyakorló mérkőzését játszotta Kispest csapata ellen. A mérkőzés a budapesti csapat győzelmét eredményezte, amely 2:1 (0:1) arányban győzött.

A mérkőzés után a késő esti órákban, a gyakorló mérkőzés tanulságai alapján, a labdarúgószövetség tanácsa összeállította a válogatott csapatot, amely vasárnap Bucurestiben Jugoszlávia válogatott csapatával játszik. A válogatott csapat a következő:

Pavlovič, Bürger—Sfera, Vintila—Eisenbeiser—Demetrioș, Orza—Ploesteanu—Barăuțky—Bodola—Dobay.

Tartalékok: Sadvosky, Felecan I. Lupas és Marksteiner.

A vasárnapi válogatott mérkőzés miatt a Nemzeti Bajnokság A) küzdelme szünetel. A B) csoportok érdélyi vonatkozása mérkőzésé a következők:

Kolozsvár: Monopol—Universitatea, bíró Olteanu Nagyvárad.

Nagyszében: Sodronyipar—HTV, Cosma Déva.

Szatmár: Tricolor—Olimpia, Negrea Nagyvárad.

Craiova: TMAC—Crai Iovan, Cretu Bucuresti.

Lugos: Juul—Vulturii, R'tter Temesvár.

Az Unirea ifjúsági kupáért

Nagyvárad: Nagyszében—Nagyvárad, bíró Soran Augustin.

Csernovic: Bucuresti—Cernauti, bíró Petropopescu.

Mi újság a sportvilágban?

A Haggibor futballszakosztályának vezetése kéri az itt felsorolt játékosokat, hogy 7-én, vasárnap reggel pontosan fél nyolc óra körül az öltözőben megjelenni szíveskedjenek: Noé, Krausz, Kleinmann, Liebermann, Nóti, Náthán, Parkas, Izsák, Kohn, Keszler, Smilovits, Rosner, Gara, Mátys, Katz, Stepper, Riesler.

A nagybányai FC Carpați csapata hír szerint a nyár folyamán északafrikai turára indul.

Neagu Boerescu, a román sportszövetség elnöke néhány nappal ezelőtt Budapesten járt, ahol tanácskozásokat folytatott az országos testnevelési tanács vezetésével. Ezeknek eredményeképpen a román-magyar sportegyezményt kisebb könnyítésekkel egy évre meghosszabbították. A vonatkozó kísérőlevélváltás Neagu Boerescu igazgató és Prém Loránd dr között már meg is történt. Az új megegyezés értelmében a két ország között sürübb sportvendégszerzésre is lehetőség nyílik.

A Lengyelország—Románia teniszmérkőzés a lengyelek 3:1 arányban nyerték meg.

Gáll Istvánt, a marosvásárhelyi Makkabi ügyvezető elnökét súlyos gyász érte édesanyja elhalálozásával. A népszerű marosvásárhelyi zsidó sportvezetőt gyásza alkalmával igen sikeres keresték fel részvételylatkozáttal.

A finn olimpiai rendezőbizottság közli: „A szállásbizottság naponta 90.000 vendéget tud elhelyezni. Ebből 24.000 ember Helsinki magánlakásaiban kap helyet, 4000 ágy áll rendelkezésre a környéken, 32.000 néző hajókon fog lakni, 10.000 a rokonainál fog megállni, de ezenkívül legalább 20.000 ágy várja a vendégeket a tömegszállásokon. Minderre szükség lesz, olyan nagy az érdeklődés. A jegyek iránt is óriási az érdeklődés. Finnországban 500.000 jegyet foglaltak le a versenyekre 42 millió finn márka értékben. A finnek számára szánt jegyeket már mind elfoglalták, uruguay sok jelentkezőt vissza kell utasítaniuk.”

Az angol futballéletben többször felütötte a fejét a „dopping-vád”. Egyes egyesületeket a játékosokat azzal vádozták meg, hogy meg nem engedett erősítőszereket használnak a mérkőzések alkalmával. Az angol szövetség megelégedett a süttőgő vádaskodással és bizottságot küldött ki ennek megvizsgálására.

A ROYATVEZETŐ ÜZENETE

Makkabi, Oradea. A programot kérjük pontos indulás, jelentkezési hely, részvételi díj és a kirándulás utiránya feltüntetésével, gőppel írva, idejében beküldeni.

Ismét módosítják a szeszmonopol-törvényt?

A likörgyárak megadóztatásának megváltoztatását, a monopólpálinka és háziszesz árának felemelését tanulmányozza a pénzügyminisztérium

A szesz-monopol törvény 1939 április elsején életbe léptetett módosítása új helyzet elé állította nemcsak az érdekelt kereskedőket és gyárakat, hanem az ellenőrző hivatalos közvegeket is. Sok jel arra mutat, hogy a pénzügyminisztérium az április elseji módosítást a jelenlegi formájában nem fogja fenntartani és így rövidesen új adózási rendszer életbeállítására lehetünk elkészülve.

Az egyik kérdés, amely az április elseji törvényt módosítás kapcsán nyert időszerűséget, a likörgyárak megadóztatására vonatkozik.

A likörgyári szesz ára 100 literfokkonként április elseje előtt 115 lej volt, amelyet e naptól kezdve 140 lejre emeltek fel. Ugyanakkor a negyven fokos monopólpálinka és házi szesz árát — 100 literfokra átszámítva — 98 lejre mindössze 108 lejre emelték.

Ez a nagy árkülönbség most azt az aggodalmat keltette az ellenőrző hatóságok körében, hogy a likörgyárak egy része az olcsóbb háziszeszt és monopólpálinkát fogja üzemében felhasználni. Minthogy ily esetekben a likörgyár a felhasznált szesz mennyiségét nyilvántartásaiban fel nem tüntetheti, az eladásokat számlázás nélkül

kell eszközölnie, amely esetben megtakarítja a három százalékos külön repülő-bélyegilletéket, valamint a hét ezrelékes rendszer számlabélyegilletéket is. Mindezekből szakkörök szerint az az eredmény világlik lik ki, hogy az a likörgyár, amelyik nem az előírt drágább szeszt használja fel üzemében, a likör előállításánál literenként kerekken 45 lejjel olcsóbban termel, mint az a másik likörgyáros, aki mindenben alkalmazkodik a törvényes előírásokhoz.

Ennek a helyzetnek a megszüntetése érdekében több tervezet és javaslat áll tanulmányozás alatt a pénzügyminisztériumban. Az egyik tervezet szerint le kell szállítani a likörgyártási szesz árát, ugyanakkor fel kell emelni a monopólpálinka és háziszesz árát oly mértékben, hogy a két ár között ne legyen tíz lejnél nagyobb különbség. Ebben az esetben már nem fizetődik ki más szesz használata a likörgyártási szesz helyett.

A másik javaslat lényege abban áll, hogy mindazoktól a likörgyáraktól, amelyek évente meghatározott likörgyári szeszt — például legkevesebb ötezer litert — át nem vesznek, vonják meg a likörgyártási engedélyt.

GINZHÁZ-FILM-MŰVÉSZET

Az évad négy nagy drámája — mozi-helyárakkal

Az óriási sikert vígjáték-propaganda ciklus után most négy estére terjedő mozi-helyáras dráma-propaganda ciklust rendez a színház. A négy előadás műsorán a Hazajáró lélek, a Cyrano, a Bizánc és a Via mala szerepelnek. Az előadások iránt megnyilvánuló általános érdeklődés mindenben igazolja a színháznak azt a szándékát, amelyet a ciklus megrendezésével megvalósítani kívánt. A mozi-helyáras ciklus az évad

négy nagy vígjáték sikere után, most négy nagy drámai sikert népszerűsít és tesz hozzáférhetővé a legszélesebb rétegek számára is.

Természetes, hogy mind a négy nagyszabású darab teljesen a premier szereposztásában és a premier kiállításában kerül a mozi-helyáras propaganda-ciklus közönsége elé.

Vasárnap délután hatkor: Mütét

Tomcsa Sándor páratlan sikert vígjáték, a Mütét vasárnap délután hatkor ismét műsoron van. A közönség és a sajtó egyaránt hatalmas érdeklődéssel fogadta ezt

a remek ujdonságot, úgyhogy a vasárnap előadás minden bizonytalán telt házat fog vonzani.

HETI MŰSOR:

Szombat d. u. 4: Gyimesi vadíróg. (Ifjúsági előadás nagyon olcsó helyárakkal.)

Szombat 9: Hazajáró lélek. (A négy napos dráma-propaganda ciklus első estéje, mozi-helyárakkal.)

Vasárnap d. u. 3: Egy bolond százat csinál. (Olcsó helyárakkal, előszór.)
d. u. 6: Mütét. (Tomcsa Sándor óriási sikert vígjáték, harmadszor.)
este 9: Cyrano de Bergerac. (A négy napos dráma-propaganda ciklus második estéje mozi-helyárakkal.)

Hétfő 9: Bizánc. (A négy napos dráma-propaganda ciklus harmadik estéje, mozi-helyárakkal.)

Kedd 9: Via Mala. (A négy napos dráma-propaganda ciklus utolsó estéje, mozi-helyárakkal.)

AZ URANIA MOZGÓ MŰSORA:

Az álarcos ember II-ik része. Eddig nem látott izgalmas kalandorfilm, főszerepekben: Tonto, az indiánok vezére és Silver, a csodáló.

A ROYAL MOZGÓ MŰSORA:

Az év legnagyobb sikere: Dráma Sanghajban. Főszerepekben: Inkisinnoff, Louis Jouvet és Cristiane Mardaryne.

A SELECT MOZGÓ MŰSORA:

Hőfehérke és a hét törpe. Walt Disney egyetlen színes rajzfilmje, eredeti angol verzióban. Egyetlen film a maga nemében, melyben a leghíresebb amerikai énekesek énekelnek.

A CAPITOL MOZGÓ MŰSORA:

Tűz a határon. A szezon legizgalmasabb és legerősebb tárgyu világfilmje. Főszereplők: Lida Barova és Mathias Wieman. Műsor előtt a legújabb világhírű.

RIO MOZGÓ MŰSORA:

I. A koldus és királyfi. Monumentális történelmi filmdráma. Fősz.: Errol Flynn, Im Bobby és Im Billy. II. A dzsungel királynője. Gyönyörű felvételi egzotikus dráma. Fősz.: Dorothy Lamour és Ray Milland. III. Híradó. Következő műsor: május 10-től: I. A kereszt jegyében. II. A kis kapitány Sirley Templével.

AZ EDISON MOZGÓ MŰSORA:

Hétfőn, szombaton és vasárnap: Világvárosi műsor! 3 film egyszerre: I. Szerenád. Grace Moore-nak, a newyorki Metropolitan opera világhírű énekesnőjének legcsodásabb filmje. II. Borzalom Sanghajban. A kalandorfilm királya. Boris Karloff, Wladimir Sokoloff. III. Uj híradó. Helyárak: 12+5 és 19+6. Diákoknak kedvezmény. Kezdet: 3, 6, 9 órákor.

Könyvkötészet munkákat izlésesen és olcsón készít a

GLORIA

könyvkötészet

Tulajdonos: MARK LAZAR.

CLUJ, Piața Unirii 9.

Szombaton indul utnak Kanada felé az angol uralkodópár

London, május 5. (Rador.) Az angol uralkodópár jövő szombaton Portsmouthból utazik el Kanadába. A két hercegnő, Mary anyakirályné, a fouchesteri és kenti hercegi pár a hajójuk kísérik a felső utasokat. A királyi menet 12 óra 20 perckor hagyja el a királyi palotát a gárda kíséretében. Chamberlain és Halifax a waterlooi pályaudvaron vesznek búcsút az uralkodópártól. A kanadai főmegbízott együtt utazik az uralkodópárral az Empress of Australia nevű hajón, amely délután 3 órákor hagyja el a kikötőt.

Meghalt egy cionista veterán. Kaunasban a napokban meghalt Jakob Kronitz, hetven éves korában. Az elhunyt az első cionista kongresszuson Kínát képviselte. Temetése nagy részvét mellett ment végbe.

APRÓ HIRDETÉSEK

Szavanként 2 lej, legkisebb apróhirdetés 3 lej. Aliást keresők, tudóhelyek és fűrdőhirdetése, továbbá elveszett, eltűnt tárgyak miatt hirdetések szavanként 1 lej. Apróhirdetéseket csak előfizetés mellett küldünk. Jelíges levelek, megkeresésekre csak válaszbélyeg ellenében válaszolunk és csak portóztott leveleket továbbítunk.

LAKASAT CSAK VALÓDI VERT CSIP. KEBŐL KÉSZÜLT „DER-BESCH“ FÜGÖNY, AGY- és ASZTALTERITŐ DEKORÁLJA TÖKÉLETESEN. Kívánt méretben. Állandó mintaterem. Regele Ferdinand 11. emeleten.

„BRISTOL“ שטר. ארטה. étterem-bodega Cluj, Reg. Ferdinand 37. Az ort. rabbitanás felügyelje alatt. Izletes urj konyha. Mérés-kelt árak. Előzekény kiszolgálás. Abonoma kihordásra is. Mindennemű vásárhelyi felvágott-különlegességek. Naponta friss ort. sajt, stb. Naponta frissen csapolt Azuga-Sür.

Vendéglős házaspár (a nő elsőrendű főző, nő) a nyári szezonra (esetleg állandóra) klub, fűrdő vagy nyaralóhelyen levő ort. kóser konyha vezetését vállalja. Megkeresést „Eletelhetőség“ jelígre a kiadóba.

29 éves önálló kereskedő megismerkedne házasság céljából urállal, ki hozományával (350—500.000) az üzlet kibővítéséhez hozzájárulna. „Reális gondolkodás“ jelígre a kiadóba.

Élettársat keresek, istenfélő, a tóra parancsaihoz ragaszkodó hajadont. Jómódú ember vagyok, saját földemen gazdálkodom. Hozományra nem reflektálok. Bodnár-Schreiber József, Oradea. Str. Adăvărului 7.

Eladó finomkivitelű kombinált szobák, há- lószoba, ebédlőberendezés. Műasztalos, Str. Fr. David No. 3.

Ujtonnan festett kétszobás komfortos lakás azonnal kiadó. Regele Ferdinand 133.

Független, intelligens zsidó urnóvelő társulna jól szituált ingatlan- és gyártulajdonos. Cim kiadóban.

Ellátás ellenében keresek jó házból zsidó lányt, ki délelőtt házimunkát végezni és délután szakmát tanulni akar. Sonderling fűzős Regele Ferdinand 3.

Jobb orth. körökben bevezetett erdélyi Schadden küldje címét „Jó parti“ jelígre.

Cserép- és téglagyár, Szilágyosmilyhoz 2 km., 8 holdas ingatlanl, kézüzemmell felszerelve, megfelelő épületekkel, üzemben, kivándorlás miatt jutányosan eladó. Klein Ferenc Simleul-Silvaniei, Keramia.

Két-három fiatalember lakást és teljes ellátást kaphat kóser kosztal. Cim a kiadóban.

Költözők! Poloskát legjobb módszerrel irt Deák mérnök, P. Unirii 7. Telefon 17-17. 2 szoba konyha szép szuterén lakás kiadó. Str. Fântaneli 5.

Jókarban levő használt kerékpárt megvételre keresek. Cim a kiadóban.

— Fordítások bármely nyelven Dr. Mandó Fordító Iroda, Str. Memorandului 24.

Egyetemest cionisták...
Az itt elhangzottak...
nagyobb mértékben...
egységét, szabad...
szolgálatában, min...
redékei összeroppa...
gei romba dőlnek...
zsidó közületeket...
resztül fejlődtek...
szágokban; most...
és más országokból...
lyet. Különösen mo...
adat a Cionista...
megeforstite. A...
fogják megeforstite...
a Cionista Szerve...
ráel felépítésének...
vezni a zsidó népi...
eszköze: a sékel. A...
az összefogás jell...
Valamennyien n...
bázei kaszinó na...
nista zászlót, azt a...
cionista kongressz...
első kongresszus...
tendje telt el. Köz...
már át összeomlás...
nemcsak esések, k...
zik a mozgalmunk...
massan kelt fel a r...
vé és szervezőkép...
Közülünk senki...
nap. Nem fér ké...
megpróbáltatások...
Különösen most k...
építjük és megefor...
tet, mert az ment...
lehangoltság egy...
Es ha a dolgok t...
mint eddig, attól...
diaszpóra zsidóság...
ja el. A Cionista...
felvegye a harcot...
munk csak akkor...
delmet, ha szerve...
csakis a sékelfizet...
tal érhetjük el. M...
jában a sékelfizet...

Mondhatjuk, ha...
a Cionista Szerve...
folyamán kizárólag...
rál felépítésével...
nizmus azonban a...
dolgon alapszik: E...
politikai küzdelem...
A politikai harcba...
tésben — erősen...
dik feladat, a nép...
— a cionizmus érd...
lyamán semmilyen...
fel. A legközelebbi...
legyen a cionizmu...
szervezése. Mélyit...
suk lángra a Cion...
sedést, annál is in...
új ellenségei tám...
noszság, részint...
Mindakettőt ki ke...
borából. A rossza...
megnemert-st ped...
vennünk. Miképen...
Erec Jiszráelban...
aktív tevékenység...
hogy nemcsak az...
a gyermekeket is...
jesztés munkájáb...
gyermeknek is mag...
ményét, mert enné...
Herzl a cionizmus...
Mostani gyűlést...
aktív tevékenység...
zsidó tömegeknek...
dolgozniok. Miként...
munkásszervezet...
Cionista Szerveze...
gozata — saját fé...
a cionizmus zászl...
kittizze, ugy ma is...
zet nagy érdeme...
tagja váltja meg...
ajánóukunk ebben...
számára. Magától...
zom ahhoz a kivár...
Jiszráéli zsidó vált...
sékelfizető legyen...
munkása, minde...

ebber

A sékel hatalma

JÓSZÉF SPRINZAK tel-avivi beszéde

Egyetemes cionista ügyben gyűltünk itt össze. Célunk a sékelakció megszervezése. Az itt elhangzottakhoz alig kell már valamit hozzáfűzünk. Jelenleg a sékel sokkal nagyobb mértékben jelképezi a zsidóság népi egységét, szabadsága és hazája építésének szolgálatában, mint más években. Izrael töredékei összeroppannak; a zsidó nép közsé- remlője romba dőlnek szemünk láttára; ismerünk zsidó közületeket, melyek évszázadokon keresztül fejlődtek és gyarapodtak egyes országokban; most ezek hontalanokká váltak és más országokban keresnek menedékhelyet. Különösen most felettébb szükséges feladat a Cionista Szervezet fenntartása és megerősítése. A küzdelem új hazájukban fogják megerősíteni a Cionista Szervezetet; a Cionista Szervezet pedig Cion és Erec Jisráél felépítésének céljából újja fogja szervezni a zsidó népi erőket. És mindennek az eszköze: a sékel. A romok közepette a sékel az összefogás jelképe.

Valamennyien megrendültünk, amikor a házelnök nagyterembe bevitték a cionista zászlót, azt a zászlót, mely már az első cionista kongresszus épületét díszítette. Az első kongresszus óta a fejlődés negyven esztendejéig el. Közben nem is egyszer álltunk már át összeomlásokat a cionizmusban. De nemcsak esések, hanem emelkedések is jelzik a mozgalmunk utját. A cionizmus diadalmasan kel fel a romokból — erőssé, fejlődővé és szervezőképessé vált.

Közülünk senki sem tudja, mit hoz a holnap. Nem fér kétség aziránt, hogy nagy megpróbáltatások sulyos napjai előtt állunk. Különösen most kötelességünk, hogy újja építsük és megerősítsük a Cionista Szervezetet, mert az mentőhorgonyunkat jelenti. A lehangoltság egyre nagyobb méreteket ölt. És ha a dolgok továbbra is úgy fejlődnek, mint eddig, attól kell tartanunk, hogy a diaszpóra zsidóságát borulató csüggedés fogja el. A Cionista Szervezet feladata, hogy felvegye a harcot az ernyedés ellen. Mozgalmunk csak akkor tudja megvívni ezt a küzdelemet, ha szervezett és erős. Ezt pedig csakis a sékelfizetők számának növelése által érhetjük el. Megzavart életünk ezen órájában a sékelfizető az egyedüli aktív zsidó.

Mondhatjuk, hogy nagyon elhanyagoltuk a Cionista Szervezet megerősítését. Az évek folyamán kizárólag főcélunkkal — Erec Jisráél felépítésével voltunk elfoglalva. A cionizmus azonban a következő három lényeges dologon alapszik: Erec Jisráél felépítése, a politikai küzdelem és a nép megszervezése. A politikai harcban és a diaszporában kifejtett aktív tevékenység által. Szükségesnek látom, hogy nemcsak az öregeket és ifjakat, hanem a gyermekeket is bekapcsoljuk a sékelterjesztés munkájába. Helyes dolog, hogy a gyermekek is magukévá tegyék a sékel eszményét, mert ennek segítségével építette fel Herzl a cionizmust.

Mostani gyűlésünk a sékel érdekében való aktív tevékenység bevezetése. Százezerfőnyi zsidó tömegeknek kell ebben az irányban dolgozniuk. Miként annak idején az általános munkásszervezet (Hisztádrut) — mely a Cionista Szervezetnek nem is hivatalos tagozata — saját feladatának tekintette, hogy a cionizmus zászlaját minden intézményére kitűzze, ugy ma is — és ez a munkásszervezet nagy érdeme — a Hisztádrut százezer tagja váltja meg a cionista sékelt. Ez a mi ajándékunk ebben az évben a sékel-akció számára. Magától értetődik, én is csalakodom ahhoz a kívánsághoz, hogy minden erec-jisráéli zsidó váltsa meg sékelét és minden sékelfizető legyen a sékeltevékenység aktív munkása, minden erec-jisráéli sékelfizető

ugyanerre buzdítsa gáluti testvéreit. Erec Jisráélből induljon ki ez a felhívás a gálut felé. A Cionista Szervezet kezdte meg a cionista megvalósítást, a Cionista Szervezet

Május 22-én fejeződik be a sékelakció

Temesvár, május 5. Az Országos Sékelbizottsághoz megérkezett az Exekutive utasítása, mely az idei sékelakció bezárását május 22-re rendeli el. Ismeretes, hogy a XXI. Kongresszus, mely ennek a sékelakciónak az eredménye alapján

fogja megváltásunkat is meghozni. A sékel hatalmával hoztuk Erec Jisráélba az uttörőket, a sékeltevékenység fogja lehetővé tenni azt is, hogy nagy zsidó tömegek, építő és gazdasági erők jöjjenek Erecbe. A sékel az Erec Jisráélra koncentrált tevékenység egyik jelképe, Erec Jisráél őrzésének és védelmének nagyszerű bizonyítéka. A sékel a cionista hűség bizonyítványa, mely még sok nemzedéken keresztül fogja a zsidó népet a gálut és a megváltás utján kísérni.

til össze, tette szükségessé a sékelakciónak fix időpontban való lezárását.

Az összes országok sékeleredményének bejelentése után fogja az Exekutive a kongresszusi delegátus-kulcsszámot megállapítani.

Az országos sékelbizottság felhívása

Ezuton is felkérjük az összes sékelbiztosok figyelmét az idei sékelakció lezárásának terminusára, melyet május 22-re állapított meg az Exekutive.

Arra való tekintettel, hogy az akció lezárásáig már mindössze csak 2 hét van hátra, felkérjük a sékelbiztosokat, hogy az eddigi sékelbiztosok megállapítása után sürgősen gondoskodjanak a pótkakció levezetéséről.

Fel kell keresni minden zsidó házat és az illusztrált sékelbrosúra szétosztása után a sékelakció eredményét a maximumra kell fokozni. Minden feintott zsidó ki kell, hogy váltsa a sékelét. Munkatársaink készségétől függ az idei sékelakció.

A pótkakció befejezésének végső határidejét május 21-re kell kitűzni. Befejezés után az elszámolás, sékeltömbök és sékelfizetők névjegyzéke beküldendő Temesvárra.

Pontos és gyors lebotyoltásra kell kérnünk a sékelbiztosokat, mert csak azok a sékelfizetők vehetnek részt a kongresszusi delegátus választásokon, akiknek a sékelét idejében elszámolták.

AZ ORSZÁGOS SÉKELBIZOTTSÁG.

Rav Fischmann beszéde

a tel-avivi nagy sékel-meetingen

Egyáltalában nem gondoltam arra, hogy ezen az estén kénytelen leszek a szószékéről beszélni. Negyven éves cionista tevékenységem folyamán nagy összegeket gyűjtöttem a sékelakció, az Alapok és más cionista intézmények számára. De beszélni minderről nem beszéltem, mert azt a felfogást valom, hogy a sok beszéd nem használ a gyűjtés munkájának. Másrészt pedig különösképpen tartom azt, hogy negyven éves cionista munkásság után elülről kell kezdenünk a sékel magyarázatát. Negyven évig harcoltunk a cionizmusért, propagandát fejtettünk ki Erec Jisráélban és az egész diaszporában, azt hittem immár, hogy elmúlt a propaganda ideje, már mindenki ismeri a sékel jelentőségét és tudja, hogy a sékel a cionizmus jelképe és kritériuma.

Bármennyire is ellentmondának nekem, én nem tekintem még cionistának azt, aki adományokat juttat a Keren Hajjeszodnak és a Keren Kajemetnek. Ezek az adományok még nem jelentik azt, hogy az adományozó cionista. Negyven éves cionista tevékenységem folyamán megszoktam, hogy csak azt tekintsem cionistának, aki a cionista sékelt megváltja. Talán éppen azért, mert a sékel-terjesztést nem fordítják erec-jisráéli produktív munkára és mert a sékel annyira kis összeget képvisel, éppen azért tartom én a sékelt az igazi cionista szimbólumnak.

Ezzel kapcsolatban egy igen érdekes tényt akarok megemlíteni: élt Londonban egy igen előkelő, dusszagú és közismert zsidó személyiség. Mizrachista volt és azt is állították róla, hogy a „Mizrachit“ vezére, habár én ebben erősen kételkedtem. Az is tudomásomra jutott személyével kapcsolatban, hogy az összes alapokhoz eljuttatja adományait: a Keren Kajemethez és a Keren Hajjeszodhoz, csak éppen a cionista sékelt nem akarja fizetni. Előtt tizenöt-tizenhat évvel ez a férfiú Erec Jisráélban járt — először és utoljára — és ugyanakkor engem is megtisztelt látogatásával, amikor is említést tett arról, hogy évente nagyobb összegeket adományoz a cionista alapoknak. Most az erec-jisráéli régi jisuv különböző intézményei hozzá fordultak támogatásért, de ő nem ismeri ezeket az intézményeket és ezért egy meghatározott összeget akar ne-

kem átadni szétosztásra. Alkalmassnak találtam a pillanatot arra, hogy megkérdézzem tőle:

— Hallottam, uram, hogy nem fizeti a cionista sékelt. Igaz ez?

— Igaz, — válaszolt — valóban nem fizetem a cionista sékelt.

— Miért? — kérdeztem.

— Kötelességemnek érzem, — válaszolta — hogy segítsek Jisráél népén. Ha azt látom, hogy Lengyelországban és más országokban elnyomott és üldözött zsidók Erec Jisráélban menedékre találnak, — köteles vagyok segíteni rajtuk. Ha azonban ez a lehetőség más országokban is megvan, — akkor a segítő-műben ezt a területet is fel kell használnunk, de ha a cionista sékelt fizetem, ezzel azt hangsúlyozom és fejezem ki, hogy a cionizmus az egyetlen lehetséges megoldás. Ezt a felfogást azonban nem osztom, mert szilárd meggyőződése, hogy a zsidókérdés más területeken is megoldható.

Ennek a jelentős angliai zsidó személyiségnek ez a nyilatkozata felette jellemző. Az igazi cionistának legbiztosabb kritériuma tehát: a sékel.

Aki megváltja a cionista sékelt, mintegy kinyilatkoztatja ezzel, hogy csak Erec Jisráél látja alkalmasnak a zsidókérdés megoldására; aki viszont nem váltja meg a sékelét, nem tekinthető hűségű cionistának még akkor sem, ha az összes alapokra is adoz. Minthogy nem sikerült — sajnos — a cionista eszmét a zsidó uccában, a zsidó tömegek körében diadalra juttatnunk, azért nem tudjuk a sékelakciók folyamán azt az eredményt elérni, amely a sékel ügyét megilletné. Jicchak Grünbaumnak teljes mértékben igaza volt, amikor azt állította, hogy minden erec-jisráéli és gáluti zsidó kötelessége a sékel megváltása. Elvégre egyetlen egyszer sem értünk el egy milliónál több sékelt. Tizenhét millió a világ zsidóinak száma, de a sékelfizetők még nem haladták meg az egymilliót. Kötelességünk, hogy ennek a jelenségnek az okait kutassuk. A főok abban van, hogy a cionizmus szelleme még nem hatolt be a zsidó uccába, a széles zsidó rétegekbe.

Még két megjegyzést kell tennem: Miért végzi a sékel terjesztését kizárólagosan csakis az ifjúság? Meggyőződésünk, hogy

Az aranyér

azonnal Goedecke féle Anusol kuppal kezelendő. A világ összes orvosai ismerik és rendelik!

Anusol-Goedecke

nekünk öregeknek is, be kell kapcsolódnunk a sékel terjesztésének munkájába. Jómagam is, ki a Jewish Agency — az utban levő zsidóállam — vezetőségének tagja vagyok, terjesztem a sékelt.

Még egy megjegyzésem van a sékelgyűjtők számára: a gyűjtők ugyanis állandóan azokat keresik fel, kikről minden bizonyossággal tudják, hogy megváltják a sékelt. Tanácsom az, hogy előbb a közömbös egyéneket kell megnyernünk a sékel számára és csak azután kell munkába venni a „biztos“ sékelfizetőket.

Szervezkedjenek ebben az évben fiatalok és öregek és látogassanak meg minden egyes zsidót, növeljék a sékelfizetők számát, míg egyetlen zsidó sem lesz, ki nem sékelfizető, mert ezáltal fog a cionizmus, a zsidó nép és Erec Jisráél ujjaszülni.

A cionista hűség jelképe

J. RIFTIN (Somér Hácáir) telavivi beszéde

Nagyon lehetséges, hogyha a cionista mozgalom érdeklődésének középpontjában valami szenzáció, meglepetést nyújtó program állna, nem volna nehéz dolog, hogy a zsidó tömegek figyelmét a politikai tevékenységre, a cionista kongresszus választásaira való készülődésre irányítsuk. Mi azonban komoly vizsga előtt állunk, oly vizsga előtt, mely a cionizmus mibenlétének és minőségének hű képét fogja adni. Nincsenek deklarációk, nincsenek ígéretek, viszont ezzel szemben az a szükségesség áll fenn, hogy szembe nézzünk a valósággal. Nézzünk szembe a hátrányos rendeletekkel, nézzünk szembe az általános cionista politika területén előforduló sulyos veszélyekkel is. — Ha kiálljuk ezt a próbát és mozgósítjuk a cionista tömegeket a sékelakció érdekében — úgy ez nemcsak kifelé fog erős demonstrációt jelenteni, hanem befelé is. Teljesen csztom azoknak az elvtársaknak a nézetét, kik előzőleg mondták már, hogy a jelen pillanatban a cionizmus nevelési frontján találjuk meg a döntő pontot. Ha képesek leszünk arra, hogy a zsidó erőket összpontosítsuk és a rossz konjunktura jelenlegi nyomasztó idejében diadalmasan felemelkedjünk, akkor arra is képesek leszünk, hogy a jövőnk felé vezető hidat megmentsük.

Uraim, bajok és szerencsétlenségek környékeznek meg bennünket, romlás leselkedik ránk a különböző országokban. Sok az ellenségünk. Sőt magában, a zsidó nép kebelében is vannak körök, amelyek elérkezettnek látják az időt — és épp az oly sulyos küzdelem órájában — a cionista szervezet újból való megtámadására. A demokratikus cionista szervezet helyét a demokrácia és zsidó nép-akara ellenségei akarják elfoglalni.

Ha ma, amikor még benne vagyunk a heves küzdelemben és a sulyos ereci események még le sem zajlottak, az erec-jisráéli jisuvban jól ismert körök arra vetemednek, hogy felgyujtsák az erec-jisráéli zsidó önvédelmet szolgáló intézmények hivatalait, ha ez az alávalóság — és ez a zsidó önvédelem frontján álló férfiak egyenes megtámadása — ma a jisuvban megtörténhetik, úgy ebben a veszélyes tevékenységet kell megpillantatnunk a zsidó népnek a cionista mozgalomra támaszkodó politikai fóruma — a kongresszus ellen.

És ezért jelenleg a cionista sékel a cionista hűség, a zsidóság harcának sékelje. Szolgáljon a sékel az idén figyelmeztetésül, azok felé az erők felé, melyek az amugyis sulyos küzdelemünket el akarják gáncsolni.

20.000 sékelt Erdélyben ebben a kongresszusi évben! Terjesszék a sékelt!

WIZO Zsidó Asszony

BIVATALOS LAPJA

Zsidók ha találkoznak

Írta: LOUIS GOLDING (London)

Mi, zsidónk gyakran érünk meg különleges találkozásokat. Néha körültekintünk az utcán s oly ismerősnek tűnik egy leszerelt katonatiszt mozdulata, aki gyufát árul a sarkon. Mintha megfedkezne magáról egy pillanatra, talán elkalandoztak gondolatai a messzeségben és úgy forgatja a gyufaskatulyát, mint az eszrogot.

Vagy ki nem hallotta az olasz kardinális és a spanyol püspök esetét, kik a Vatikánban találkoztak először. A spanyol püspök hitbuzgóságáról legendás hírek keringtek és legjobb kilátásai voltak magasabb stallumra. Egy este a Vatikán folyosóján kerültek szembe egymással, — vajjon ki tudná megmagyarázni, miért hagyta el mindkettőjük ajkát a „Salom Alechem” üdvözlés!

A spanyol püspök mégis megkapta a kardinális kaapot. Ha cinikus is ez az anekdóta, gondoljuk meg, hogy történelmünk néha igen szövevényes utakat jár. Bár nem vagyok szenzációkora beállítva, mégis különlegesen érintett egy Szalonikiben történt találkozásom. — Háboru alatt, pezsch első estéjén mindannyian szabadságot kaptunk, hogy részt vegyünk egy istentiszteleten, melyet Szaloniki főrabijja rendezett. A templomban egymással elvegyülve, tarka össze-visszaságban imádkoztunk. Görög földművesek, angol biztosító ügynökök, francia bankárok, orosz terménykereskedők, szerb házalók, sőt bolgár favágók is. Mind hadifoglyok és mind zsidó katonák, kik becsületszóval ígértük meg az esti visszatérést. Ha ez a helyzet nem is valami különleges és meglepő, számomra mégis nagy élményt jelentett.

Amikor egyzben Görögországon keresztülutaztam, oly csodálatos találkozásokat éltem át zsidók és nemzsidók között, hogy szinte sajnáltam minden más fajtához tartozót, akinek hasonló élményben nem lehet része. Nem is beszélek arról a sápadt fiatalemberről Dedeagatschból, aki fedélközön utazta be a Korinthoszi öblöt és arról a kis görög gyilkosról, akit az Epirus öblében ismertem meg. Csak azt akarom megemlíteni, hogy beutaztuk együtt a Jin-szigeteket és utazásunk alatt felháborodva mesélte el nekem, hogy két és fél évig kellett albán fogságban ülnie, mert meggyilkolt egy albán altisztet. Jól emlékszem még, milyen ünneppélyes udvariassággal szólított fel, hogy szálljak ki vele abban a kis öblben, amely utjának végcélja volt, mert nagy vonzódást érez irántam és szeretne a hegyekben még egy pár napig velem kóborolni. Hirtelen eszembe jutott az albán altiszt és sajnálkozásomat kifejezve, bucsút vettem tőle. Elővette névjegyet és megkért, hogy bármikor forduljak bizalommal hozzá, ha házi szóttesre, sajtra, vagy baromfira volna szükségem. A neve Lévi volt.

Legmélyebb benyomást egy kis görög városkában, Andritsaenában, töltött éjszakám gyakorolt reám. Már átéltem, hogy büszke lehet valaki zsidóságára, hogy szomorú, vagy szégyenkezik miatta, de egészen eddig az éjszakáig nem tudtam, hogy megérezhetünk attól a mitológiai varázstól, amely kiárad belőle.

E városka sem zsidó, sem görög jelleggel nem bír. Elhagyva, megbujva a többi városok s Peleponesos hegycsúcsai között, egy sáfszék benyomását kelti. És mialatt a világ többi részén a századok egymást követték, ez a kis város nem hagyta el a középkort. Megfedkezett róla, a világ átlépett rajta. A hollók lassan keringenek körülötte, a juhok időtlenül legelnek kiszott legelőiken. Egész Görögországban

oly vendégszeretően fogadják az idegeneket, hogy alig éltem át hozzá hasonlót. Talán az okori görögök vagy a bibliai zsidók voltak ilyenek. Nem érkeztem meg egyetlen városba, vagy faluba sem, hogy valaki azonnal ne törődött volna velem, ne adott volna enni, ha éhes voltam, inni, ha szomjas voltam vagy ne gondoskodott volna szórakoztatásomról. Andritsaenában egy nagy nyájtutajdonos vett védőszárnyai alá. Fehér „szoknyanadrágot” hordott és pásztorbotot tartott a kezében, amikor először találkoztam vele a hegyek között. Még valaki volt mellette, akivel fojtott hangú suttozásba kezdtek, amikor engem megpillantottak. Mialatt azon gondolkodtam, hogy meggyilkolnak-e, vagy csak kirabolnak — odalépnek hozzám és barátságos hangon érdeklődnek felőlem. Olyan őszinte a szívélieségük, hogy rövid idő múlva teljesen eloszlik minden aggodalmam és elfogadom az egyik pásztor meghívását. Későbbben a nap folyamán azután rendes „civil” öltözetben is jelentkezett fia kíséretében. Tulaj-

donképpen azonnal fel kellett volna ismernem őket, amikor tekintetem a kis fiura esett. Mintha már láttam volna a gyereket valahol...? De a leleplezés egy vad drámai pillanatra maradt, két órával későbbben egy kis kávéházban, kilátással a hegyekre, ahol a lángoló naplemente sugarait egyik csucsról a másikra vetette.

Az est nagy szenzációja egy török vándorénekes volt, aki Görögországot faluról-falura bejárta gitárjával és énekeivel. A törökök mostanában Görögországban nem örvendenek tulnagy népszerűségnek. De a mi törökünk elnyerte a görögök jóindulatát (görög leánnyal való házassága és a keresztény vallásra való áttérése révén.)

A kávéház jobb sarkában magas pódiumon ül a török, vad szakállalval igazi török külseje van. Ugyanúgy, mint vendéglátóm, aki viszont típusa a kékszemű görög juhászoknak. A lokált lassankint megtöltik a kecske- és juhászpásztorok. Husvét lévén, szép pirosra festett tojásokat esznek, jó sok borssal és mustárral és hozzá a híres erős görög bort isszák. A hangulatot a török éneklése, amelyet gitárjával kísér, teszi tökéletessé. A pacstírtól és rózsáról szóló perzsa dalt követik a vad arab dalok, azután egy kis görög szerelmi történet, majd egy kurd anya altató dala.

Hirtelen abbahagyja a gitározást és más melódiába csap át. Mély hallgatás uralkodik az egész teremben. A hang örömteli és egyben fájdalmas, keresztül hatol a termen és az alkonyaton. A szíve hazatalált. És, hogy hirtelen ráeszmélek az ismerős dallamra és szövegre — ebben a helyiségben, ebben a középkori erődítményben, a klasszikus Görögország hegyeivel körülveve... az az érzésem, hogy ez nemcsak fantasztikus, de szinte igaz sem lehet. — És mégis így történt. Önkénytelenül is velem éneklék. És amikor a paraszti fejek csodálkozva fordulnak felém, egyszerre észreveszem, hogy egy harmadik hang vegyül a török vándorénekes és az angol író együttetésébe, még pedig a görög pásztor (házigazdám) hangja. És hárman fujjuk derült boldogsággal a hanukkai csatadalt: a „Maos zur Jeschuati”-t.

Amilyen különbözők voltak vándorlásaink szálai, olyan különbözőképpen hagytuk el a többé-kevésbé ősi örökségünket. De ebben az órában úgy énekelünk együtt, mintha újra a gettó gyermekei lennénk és a menora lángjai lobognának körülöttünk. A görög hegyek emberei csodálkozva érezték ki hangukból a büszkeséget és fájdalmat, amely ott rezgett felettünk még nagyon sokáig...

A NŐK MŰVELŐDÉSE

Az alábbi cikket Kemal Szandi-Din szafedi arab író írta héberül:

Főlöles a leányokat tanítani és művelni — mondják még ma is Keleten — mert mi hasznuk lesz belőle? Sokan vannak még, akik a műveltség problémáját a hasznosság kérdésévé szeretik tenni. És bizony kevesen emelkednek arra a fokra, hogy a kultúrát önmagában is értéknek tekintsék. Nekem az a meggyőződés, hogy a nő művelésének elhanyagolása lett okozója az egész Kelet hanyatlásának. A bölcsesség és szépség örök forrásai fakadtak Kelet országában, a világ fátylói voltak mi keleti népek és hogyan estünk vissza fokról-fokra a tudatlanság és renyhesség mocharába. És mi más okozta volna ezt, mint az a bűnünk, hogy nem gondoltunk, nem törődöttünk a nő szellemi színvonalának emelésével? A műveltség világító mécsest eloltottuk lányaink előtt és hagytuk, hogy balga babonák és elfogultságuk sötéttségében botorkáljanak. És hagytuk, hogy nemzeti jóvendők terebintusainak kertészeti játékszerré süllyedjenek férfiak kezében, akik csak a jelenre gondoltak, de a jövő kívül esett mámoros szemük látóhatáran.

De voltak és vannak olyanok is, akik azt hirdetik, hogy a nő lelke nem is alkalmas az igazi mélyebb műveltség befogadására. Felületes bizonyítékokkal és egyáltalában helyt nem álló okoskodásokkal jutottak erre a hamis konkluzióra. Mert csak össze kell hasonlítani azokat a fiukat és lányokat, akik egyforma iskolázásban részesülnek és csakhamar láthatjuk, hogy a lányok nemcsak, hogy nem maradnak a fiuk mögött, hanem sokszor szorgalmukkal, pontosságukkal, szelidségükkel és lelkiismeretességükkel felül is mulják azokat. A női lélekben rejllő nemes érzések virágai sokkal szebben bontakoznak ki a műveltség nap sugarainál. És maga az a tudat, hogy a férfiakkal egyformák és egyforma jogokban részesülnek, fokozza az erejüket férfiakéval felmérhető feladat teljesítésére.

Ez a tudat adhatta az erőt azoknak a bibliai hősnőknek, akiknek nagyságát egyformán csodálják Mózes és Mohamed hívei. De itt az arab nők egyszerű példája, Zenobia, aki királyi férjének halála után an-

nak trónusára ült és hősiességével, világhírű bölcsességével beleírta nevét az arab nép történetébe. Kell-e hát bizonyíték arra, hogy a keleti nő is nagyokra képes, ha a megfelelő nevelésben részesül?

És kell-e bizonyíték arra, hogy a művelt lányból lett művelt anya másképp nevelheti gyermekeit és így közvetlenül van hatással az egész nemzedék fejlődésére? És nem Kelet nagy királya, aki bölcsőbb volt minden embernél, Salamon hirdette az okor-

ban az asszony legszebb dicséretét? És sok ezer évvel később egy másik nagy fejedelem, Napoleon mondotta azt a gyönyörű szentenciát, hogy „az asszony, aki bölcsőt ringatja a jobb kezével, a világot mozgatja baljával.”

Nagy hálával tartozunk tehát azoknak, akik a különböző vallások testvéri harmóniájáért a keleti nőnevelés kérdésére tereplik a figyelmet, akik egyengetik a kultura utját az új női generáció számára és irányt adnak annak a mozgalomnak, amelyre oly nagy szükség van a Keletnek, hogy újból döntő szerepe legyen az emberi társadalom magasabbrendű fejlődésében, a tudomány és kultura minden ágának felvirágoztatásában.

„Állami feladatok államhatalom nélkül”

J. Hecht előadása a K. H. temesvári „Berichabend”-jén

A Keren Hayesod erdélyi kuratóriuma legutóbbi ülésén elhatározta, hogy a Keren Hayesod jegyzők informálására és a szoros kontaktus megteremtése céljából Erdély különböző városaiban „Berichabend”-eket fog rendezni. Az első ilyen Berichabend Timisoarán, a belvárosi hitközség dísztermében zajlott le, Hecht Jichak, a KH jeruzsálemi delegátusa részvételével.

Reiter Lunka országos ügyvezető elnök megnyitójában Hecht Jichaknak, a KH ezidőszerint Timisoarán dolgozó jeruzsálemi delegátusának eredményes munkásságát és egyéni kvalitásait méltatta, majd rámutatott a hasonló összejövetelek szükségességére, kihangsúlyozván, hogy főcélja a nagyközönség tájékoztatása a KH munka ügymenetéről, számbeli eredményeiről, valamint azokról a teljesítményekről, amelyeket Nemzeti Építő Alapunk Erec Jisraeiben kifejt.

Ezután Hecht Jichak, a KH jeruzsálemi delegátusa „Staatliche Aufgaben ohne statliche Rechte in Palästina” címen tartott igen nivós és mindvégig érdekes előadást. Többek között szembeállította Palesztina gazdasági strukturáját más országok gazdasági életével és rávilágított azokra a hatalmas feladatokra, amelyeket a Keren Hayesodnak, mint az állami jogok híján lévő, de állami kötelezettségekkel épülő ország pénzügyi instrumentumának teljesíteni kell.

Dr. Róth Dezsőné felelőtlésében dr. Weizmann Chaim kairói tárgyalásairól és Palesztina befogadóképessége felől érdeklődött.

Hecht Jichak válaszában felvilágosítást nyújtott a kairói tárgyalásokról, amelyek — véleménye szerint — magánjellegűek voltak még akkor is, ha ezek az eredménytelenül végződött londoni tárgyalásokkal összefüggésbe hozhatók. A második kérdésre adott válasz oda konkludált, hogy mindaddig, míg a világ zsidóságának olyan a helyzete, hogy egyik tekintélyes része koncentrációs táborokban sanyalódik, másik, jóval kisebb hányada pedig relatív jólétben a hazájában, Erec Jisraeiben él, addig ez a maroknyi Jisuv minden lehető, erején felüli áldozatot is meg fog hozni, hogy minél több zsidó vándorolhasson be az országba. Palesztina valamennyi felelős zsidó tényleg nyíltan kihangsúlyozta, hogy a bevándorlás korlátozását, mint az egész világ zsidóságának életébe vágó intézkedést soha sem fogja tudomásul venni. Az egész zsidó népről van szó, tehát az egész zsidóság áldozatkésztségére van szükség.

A közönség lelkes óvációban részesítette Hecht Jichakot és Reiter Lunka befejező szavai után azzal a meggyőződéssel távozott az első Berichabendről, hogy annak rendszeresítése komoly lehetőséget teremt a Keren Hayesod és a jegyzők közötti szoros kontaktus megteremtésére.

(Albert Rudolph: Kr

Az aktuális drámák tuálisak, de nem drámák kell. Idő híjján se Sem gabona, sem gyű Vizont, ha a művész magának, ha a hora költ, — oda az aktuális kerül ki esetleg a kéz tás nem lesz többé ak

Van persze kivétel ben napok, legfeljebb gan meg a terv és te kotassá. Amikor péld kadt a német zsidók negyedzsidó Ferdinan drámát kanyarított me. Művészi munka a re. Benne lángolt az erővel lángolt, hogy m ját, a kényelmes kar olvasóját is. Hát még látta! A svájci közön mi vele. Végtelen sz Vagy a Bertold Brecht Die Gewehre der Fra ziai halász özvegyéne mete erősen aktuális. ményeket visz szinpa a Liano tábornok ha munkás meglepően b dörög az ágyu. Mégis Érett. Művészi.

Rudolph még sz 1939 január elsejére hirhedett 1938 noven ezt a drámát nem is a Brecht műveinek m igazságtalanság lenn meg Brecht kivétele — annyi szent, hogy koló, költői, ami a k dramatizált riport. A

A Taunus hegység kezdődik, egy zsidó nában. Erre az ottho ruhába bujtatott ro zónék adott utasítás szóval Räuber-Zivilne ket.) A forrongó nép spontán felháborodá Rosszul képviselik. Mit, hogy vezényszór részletes utasítások Hogy voltaképpen hi ték itt a kezükbe a vert, a sokféle betör

Buchsbaum doktor ve — nem sikerül t tökéletesre a munká gárságu asszonyvend sen a házhoz. Előtte kell, hogy szervezet hadjárat folyik. A k lehül a forrongó nép helyén marad. „Csak össze. Az összeomlás gógák lángja szolgálá gitást.

A második színhe Buchsbaum dr. agg nyegboltja. Itt eg é az alkalommal, h nyét a reszkető öreg nel, fenyegető szó-öz a kasszakulcsot, az másik hiéna a házul

Ebben a három e riak a tömegjelenet dek alak szerepel be tere legyen mondva bói összezeskabált valók. Hogy ez a hu sőt a legtöbbször v dászó, könnymirigy találása. Ezeket a f ki. Rudolph az élett ról a nagy szinpadt amelyen ezernyi Bl lopta őket át a mag

A negyedik felvo hoz a bizonyos kulm mor betetőződik. A tizöttek senki-ország Kicsiny darabka fö belga határ között f lan fiatalok, védtel hetetlen vének dide

1938 november kilenc — négy felvonásban

(Albert Rudolph: Kraft durch — Feuer. Die Nacht vom 9. November. A zürichi Gestaltung kiadása.)

Az aktuális drámák rendszerint csak aktuálisak, de nem drámák. Az alkotáshoz idő kell. Idő híján semmi sem érhet meg. Sem gabona, sem gyümölcs, sem... dráma. Viszont, ha a művész bőségesen időt hagy magának, ha a horatiusi recipe szerint költ, — oda az aktualitás. Érett alkotás kerül ki esetleg a keze alól, de ez az alkotás nem lesz többé aktuális.

Van persze kivétel is. Akad művész, aki-ben napok, legfeljebb néhány hét alatt fog-gan meg a terv és terebélyesedik érett alkotássá. Amikor például 1933-ban rászakad a német zsidókra a baj, a fél-vagy negyedzsidó Ferdinand Bruckner sebtében drámát kanyarított róla. Rassen volt a címe. Művészi munka a gyors szülés ellenére. Benne lángolt az egész pokol. Olyan erővel lángolt, hogy megperzselte az olvasó-ját, a kényelmes karosszékben terpeszkedő olvasóját is. Hát még azt, aki szinpadon látta! A svájci közönség nem tudott betelni vele. Végtelen szeriákban játszották. Vagy a Bertold Brecht spanyol drámája: Die Gewehre der Frau Carrar. Az andalu-ziai halász özvegyének dramatizált törté-nete erősen aktuális. Tegnapi, sőt mai esemé-nyeket visz szinpadra. Felhangzik benne a Llano tábornok hangja, a klérikus és a munkás meglepően barátságos vitája, bele-dörög az ágyu. Mégis tökéletes munka. — Érett. Művészi.

Rudolph még szaporábban dolgozott. 1939 január elsejére már készen állott a hírhedt 1938 november 9 drámája. És ha ezt a drámát nem is lehet a Bruckner, vagy a Brecht művének mértékével mérni — ez igazságtalanság lenne, végre is Bruckner meg Brecht kivételes nagyságok, gigászok — annyi szent, hogy élettelen, lélekbe mar-kozó, költői, ami a keze alól kikerült. Nem dramatizált riport. Alkotás.

A Taunus hegyiség egyik városkájában kezdődik, egy zsidó orvos kulturált otthonában. Erre az otthonra tör rá a polgári ruhába bujtatott rohamosztag. (A rendező-nek adott utasításban Rudolph találó szóval Räuber-Zivilnek nevezi az öltözéküket.) A forrongó népakaratot, a néptömeg spontán felháborodását kell képviselniük. Rosszul képviselik. Minden tettükből kiordit, hogy vezényszóra mozdulnak, hogy részletes utasítások alapján cselekszenek. Hogy voltaképpen hivatalos személyek vet-ték itt a kezükbe a feszítővasat, a revolvert, a sokféle betörő és gyilkosszerszámot.

Buchsbaum doktornál — ez az orvos neve — nem sikerül a véletlen kegyelméből tökéletesre a munkájuk. Külföldi állampolgárságu asszonyvendég érkezik történetesen a házhoz. Előtte okvetlenül takargatni kell, hogy szervezett rabló és gyújtogató-hadjárat folyik. A külföldi láttára azonnal leül a forrongó néplelek, a butor, az ezüst helyén marad. „Csak” a család élete omlik össze. Az összeomláshoz, felgyújtott zsinagógák lángja szolgáltatja a kísérteties világítást.

A második színhely egy szőnyegüzlet. Buchsbaum dr. agg szüleinek keleti szőnyegboltja. Itt egy rohamosztagos-vezér él az alkalommal, hogy felduzzassa erszé-nyét a reszkető öregek költségén. Revolverrel, fenyegető szó-öszönnel csikarja ki tőlük a kasszakulcsot, az utolsó fillérüket. Egy másik hiéna a házukat orozza el. Ebben a három első felvonásban gyakori-ak a tömegjelenetek. Ehhezképest témér-dek alak szerepel bennük. Rudolph tisztele-tére legyen mondva: nem skémák, papiros-ból összeeszkabált figurák. Husból-vérből valók. Hogy ez a hus és vér vadállati néha, sőt a legtöbbször vadállati, nem hatástva-dászó, könnymirigyeken zongorázó író ki-találása. Ezeket a figurákat az élet találta ki. Rudolph az életől plagizálta őket. Arról a nagy szinpadról, az élet szinpadáról, amelyen ezernyi Buchsbaum sorsa dől el, lopta őket át a maga miniatűr szinpadára.

A negyedik felvonásban elérkeziünk ah-hoz a bizonyos kulminációs ponthoz. A nyomor betetőződik. A kifosztottak, a szám-üzöttek senki-országában verődnek össze: Kicsiny darabka földön, amely a német-belga határ között fekszik. Apátlan-nyátlan fiatalok, védtelen asszonyok, magate-tetlen vének dideregnek az őszi hideg-

ben-ködben. Kétségbejött a helyzetük. Az életerő mégis kiolthatatlanul lobog bennük. Előkerülnek az angol meg a spanyol nyelv-tani könyvek. Villany zseblámpák gyér fé-nye mellett tovább folytatódik a tanulás. A felkészülés az új életre. Úgyes kéz fedelet tákol össze az esőtől vert vándorok feje fö-lé. Tűz lángol fel, tea forr. Sőt — igaz, hogy halál árán — új élet sarjad itten.

A zárószókat egy evangélikus lelkész — szintén földönfutó — mondja: Akárcsak ez az ujszület, mindnyájan, akik itt va-gyunk, tehetetlenül vergődünk a megfertő-zött emberi társadalomban. De Isten, Ábra-hám, Izsák és Jákób istene, itt, ebben a senki-országában is velünk van, ahogy a zsidókkal tartott a sivatagban és felépítet-te az égi Jeruzsálemet mindazok számára, akik igazszívűek és tisztakezűek. Elhallgat-om a beszédeket. Egyszer sem károgott felém a gyűlölet szava, vagy a bosszú szán-déka. Egyesegyedül a szeretetet hallottam megszólalni köztetek, — a szeretetet az or-szág iránt, amely a ti apátyok országá is volt és melynek jószellemeit veletek együtt

elűzték. Istennek szép világából pokl. vált számatokra. Szörnyűség ez. Isten maga is meggyászolja. Éjszaka borult a nappalo-tokra. De lesz még virradat! Nézzétek, test véreim: pirkad már. Jön a nap és vele a meleg. Mindkettő mennybéli atyátok biz-tató követe. Mózis is megszabadult Fáraó kezéből, mert... emigrált, akárcsak mi. Ne félj, te ujszület és ne féljétek, ti fiatalok. Megmenekültök. Új és szabad élet vár rá-tok. Ne rendüljök meg a hitetek az isteni igazságszolgáltatásban. Isten mindenütt je-len van. Itt van közöttünk. És ott áll azok fölött, akik gyűlölik az igazságot, gyűlölik Isten-t. Biztos, hogy útni fog örájuk. Addig is, mondjátok el velem, barátjaim, a me-nekültök imáját: Isten, vezess bennünket, oda, ahol szeretnek. Küld előtünk angya-laidat, hogy hajlékot verjenek számukra a népek szívében. Engedd, hogy megacéloz-a, megerősödjve kerüljünk ki a gonoszság poklából. Gyujtsd fel a világhosszág fályá-ját a népekben és vezess el bennünket az emberszeretet és a békeországába. — Ámen.

A dráma könyvkiadásának élén Lord Baldwin szavai állanak. A zsidók egy kirób-banásnak estek áldozatul. Az emberfelet-ség kirobbanásának. Embertelen emberek embertársaik ellen szegzett kirobbanásá-nak.

Rudolph ezeknek az áldozatoknak ajánlja művét. Fogadjuk szeretettel ajándékát. Igaz szívből jött. (t. i.)

csak február 5-én kapta meg. Az árverést pedig február 9-én tartották meg. A CFR a tulajdonképpeni mulasztást akkor követte el, amikor az árverés időpontjáról nem értesítette idejében a feladó céget, hogy az a szokásos fekbér lefizetése után a keresetnek helyt adott és az 5058 lej, valamint a perköltségek megfizetésére kötelezte a CFR-t, kimondva, hogy a vasut megszegte a vonatkozó szabályzatot, amely arra kötelezi a CFR-t, hogy legalább nyolc nappal az árverés kitűzött időpontja előtt közölje a feladóval az árverés pontos idejét. Az ítélet ellen a CFR fellebbezést jelentett be az aradi törvényszékhez, amely azonban a fellebbezés ügyében a tárgyalást elhalasztotta.

Befejezéshez közelednek a román-svájci és román-angol gazdasági tárgyalások. A Bucurestiben tárgyaló angol gazdasági delegáció munkája a befejezéshez közeledik. A román-svájci külkereskedelmi tárgyalások annyira előrehaladtak stádiumba jutottak, hogy az egyezmény aláírása a jövő hét elején megtörténik. A román-görög külkereskedelmi tárgyalások folyamatosan vannak, ugyancsak Bucurestiben.

A Román Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyamai:

Dollár	141.52—143.50
font	662.40—672.71
palesztinai font	663.09—673.44
holland forint	75.49—76.66
svájci frank	31.74—32.22
francia frank	3.78—3.85
márka	60.50—61.50
pengő	25—27
csehkorona (hivatalos)	4.63—4.77

Az exportból eredő, szabadforgalomba hozható devizakvóták árfolyamai tartották. Bucurestiben tegnap délig a következő árfolyamok alakultak ki:

Palesztinai font, 30%-os sz.-kvóta	1700—1750
angol font, 30%-os szabadkvóta	1685—1700
angol font, 20%-os kvóta	1365—1400
angol font, 40%-os kvóta	1066—1075
dollár, 30%-os szabadkvóta	187—196
dollár, 30%-os kvóta	358
svájci frank, 30%-os kvóta	88—91
francia frank, 30%-os kvóta	10
belgas (kliring)	60
belgas, 15%-os	61
zloty, 30%-os kvóta	67.50
svédkorona, 30%-os kvóta	87.50

Gyilkosság a tengeren. Constantából jelentik: A kikötői hatóság értesítést kapott arról, hogy a tengeren gyilkosság történt egy uszályhajó fedélzetén, ahol egy Sandu nevű bárkást holtan, egy Bustanea nevű pedig súlyos sérülésekkel találtak meg. A súlyosan sérült bárkás előadta, hogy egy ismeretlen ember berelte fel őket arra, hogy uszályhajójukon Mangaliába szállítsák. A II. Károly királyról elnevezett világitótorony előtt még egy nő és egy férfi szállott az uszályhajóra. A három ismeretlen aztán Tuzla község közelében a tengerparton rájuk támadt, Sandu nevű társát megölték, őt pedig súlyosan megsebesítették. A bevezetett vizsgálat megállapította, hogy az ismeretlen tettesek Mangeabunara község előtti öbölbe vezették az uszályhajót s ott partraszállva, nyomtalanul eltűntek. A közret csendőrsége széleskörű nyomozást vezetett be a gyilkosok kézrekerítésére.

RÁDIO MŰSOR

Bucuresti, 7: Hanglemezek, torna, strend, orvosi tanácsok. 12: Szórakoztató zene, hanglemezek. 13: Időjárás, sport hírek, villásjelentés. 13.05: Mya Boxan népdalokat énekel. 13.30: Román népénekek hanglemezek. — 14.10: Hírek. 14.30: Román népénekek. 15.10: Időszerű közlemények. 17: Az Országos Szervezet műsoros művészi és irodalmi delutánja. Öfelsége I. Károly király születésének századik évfordulója alkalmából. 18.15: A Munka és Jókodv mozgalom órája. 19.15: Időjelzés. 19.17: Előadás. 19.35: Jan Moscopol énekei. 20: Felolvasás. 20.15: Luceafaru zenekar. Al. Bojonescu énekszámai. 21: Rádióüzenetek. 21.15: Schumann oratórium. 22.15: Hírek, sporteredménye. 23.05: Hírek. 23.20: Operett-keringők hanglemezek. 23.45: Francia, glasz és angol hírek. Budapest I. 7.45: Torna, hírek, hanglemezek. 11: Hírek. 13.10: Szalonzene. 13.30: Hírek. 15.30: Hírek. 17.20: Illosvaj jazz-ének-ötös. 17.45: Hírek. 18.10: Kubányi György énekei Csorba Gyula cigányzenekarának kíséretével. 20.10: Thea Consbruch énekei. 22: „Az öreg tekintetes” című hangjáték. 23.10: Hírek. 23.30: Operaházi zenekar. 1.05: Hírek.

KÖZGAZDASÁG

Postautalványon félmillió lejig terjedő összegek küldhetők

Bucuresti, május 5. A Postavezérgazgatóság rendeletet adott ki, amely szerint az egy postautalványon küldhető összegek eddigi 100.000 lejes maximumát 500.000 lejre emeli fel, azonban ily nagy összegű utalványok is csak megyeszékhelyekre küldhetők.

A 100.000 lejen felüli összegű postautalványokkal kapcsolatban a pénzt nem viszik házhoz, hanem csak értesítést küldenek és az összeget a címzett csak a postafőnök jelenlétében veheti fel. Táviratlag továbbra is csak 100.000 lej küldhető.

A vasut felemelte a Rapidvonatok helyjegyeinek árát

Bucuresti, május 5. A CFR vezérgazgatósága rendeletet adott ki, amellyel a Rapidvonatok és automotorok helyjegyeinek (ticket) árát felemelték, az I. osztályon 70 lejre, a II. osztályon 50 lejre, a III. osztályon 30 lejre. Ennek megfelelően a Rapidvonatokon a gyorsvonati pótlétek és ticket együttes összege a következőképpen alakult:

A felemelt ticketárak június 1-én lépnek életbe.

Mely Inzestrarea kötvényeket huzzták ki a május 1-i sorsoláson?

Az Inzestrarea kötvények május 1-iki sorsolásán a következő kötvényeket huzzták ki: 3 millió lejt nyert: 1.506.280 szám. 1 millió lejt nyertek: 55.831 és 3.617.630 szám. 500.000 lejt nyertek: 1.968.783, 2.587.126 és 3.715.554 számok. 250.000 lejt nyertek: 898.014, 1.934.430, 2.118.366 és 3.718.189 számok. 100.000 lejt nyert a következő 39 szám: 28.974, 95.023, 95.305, 238.950, 572.752, 647.992, 668.883, 736.914, 752.446, 786.790, 974.990, 1.292.574, 1.439.077, 1.451.987, 1.555.147, 1.575.105, 1.612.984, 1.684.903, 1.741.859, 1.819.722, 1.862.462, 1.862.463, 1.866.012, 2.073.429, 2.083.947, 2.395.637, 2.518.942, 2.518.951, 2.859.192, 2.918.458, 2.991.233, 3.062.290, 3.084.275, 3.129.550, 3.292.035, 3.469.306, 3.520.561, 3.707.736, 3.737.641.

A fentiekben kívül 10.151 kötvényszámot huzzták ki egyenként 1200 lejes összeggel. A kihuzzott nyereményeket 1939. június 1-től kezdődően fizetik ki.

Módosították a Kisipari Hitelintézet működéséről szóló törvényt. A Hivatalos Lap május 4-iki száma közli a rendelettervényt az Institutul Național de Credit al Mese-riasiilor felállításáról szóló törvény módosi-tására.

A Csehszlovákiára szóló imporkérésekben fel kell tüntetni, hogy mely csehszlovák tartományból történik az import. A második évnegyedre szóló imporkérésekkel kapcsolatban a legtöbb importőr a volt csehszlovák területéről szóló imporkérelmével egyszerűen „Csehszlovákia” szót írta be annak idején. A Külkereskedelmet Irányító Igaz-gatóság most figyelmezteti ezeket az imp-ortőröket, hogy közöljék, hogy az importot mely csehszlovák tartományból akarják, tekintve, hogy a különböző csehszlovák tar-tományokra különböző fizetési rendszerek érvényesek.

Újabb árverések a brassói és orsovai vám-hivatalokban. A pénzügyminiszter legújabb rendelete alapján május 17-én Orsován és május 24-én Brassóban elárverezik a vám-közegek által elkobzott árukat és tárgya-kat. A Hivatalos Lap május 4-iki (partea II.) száma részletesen felsorolja az árve-résre kerülő árukat.

A német kormány támogatása az export növelése érdekében. A német kormány rendeletet adott ki, amely szerint a német exportőrök által külföldön hitbe eladott exportcikk árát a Reichsbank azonnal le-számítja és így az exportőr megmenekül a devizaárfolyamvesztésektől. A rendelet felsorolja azokat az államokat, amelyekbe irányuló exportra ez a kedvezmény vonat-kozik. A felsorolásban Románia is szerepel.

A vasut nyolc nappal előbb köteles érte-síteni a feladót a kézbesítési árú elárve-reztetéséről. Egyik aradi líkőrgyár kártéri-tési pert indított a CFR ellen, mert a vasut a törvényes formások betartása nélkül elárvereztette a cég egyik küldeményét. A keresetben a líkőrgyár eladja, hogy 1937-ben egyik beszerzői cég címére líkört és cognacot tartalmazó ládat küldött 5058 lej értékben. A címzett a küldeményért nem je-lentkezett, azt nem vette át és ekkor a CFR a küldeményt a törvényes formások mellőzésével eladta. A CFR azzal védeke-zett, hogy a küldeményt nem lehetett kiké-zésíteni és a beszerzői állomás felszólította az aradi állomást, hogy erről a körülmény-ről értesítse a feladó céget. Erre az értesi-tésre a beszerzői állomás nem kapott vá-laszt. Ekkor Beszterce közvetlenül értesít-te a céget, hogy az árut elárverezés vé-tette a céget, hogy az árut elárverezés vé-tette Kolozsvárra küldik. Itt aztán az árut elárverezték. A felperes szerint a CFR az értesítést Besztercéről 1937. január 27-iki kelettel küldte el, a líkőrgyár azonban azt

UJ KELET Legújabb hírek

Ha postai
pénztárban
számla
No. 244716/929.

10. Telefon: 18-60. E
Hívónya 110, negye
évre 600, egészévre
földre: Hívónya 2,
télévre 12, egészévre
Erdélyek díjazás
„UJ KELET” a t
banai szűkösség egy
ja. Olkneink utánye
Corrás megjelölésével

(Elsőoldali cikkünk folytatása)

Nem kívánom bírálni a diplomáciai formákat, amelyek között az egyezmény felbontása történt. Csak azt kívánom megjegyezni, hogy megfelelő időben magamhoz kérttem a német nagykövetet, aki azonban másnapig sem tartotta szükségesnek, hogy éljen ezzel az alkalommal. Joggal feltételezhetem tehát, hogy nem magával a megállapodással volt baj, hanem amint mondtam, az angol-lengyel egyezmény változta ki a szerződés felbontását. Ebből kiindulva meg lehet itélni a német birodalom politikájának szándékait. Nem az egyezmény jellege és célja, hanem az a tény, hogy az egyáltalán megkötött, határozta meg a birodalom politikai érdekeit. A német-lengyel szerződés ellentétben a német nyilatkozatokkal, a jelek szerint, azt a célt szolgálta, hogy Lengyelországot elszigetelje és lehetetlenné tegye számára baráti szerződés kötését a nyugati hatalmakkal. Ezt a felfogást mi sohasem fogadtuk volna el.

A danzigi kérdés

Lássuk azonban, miről is van szó? E kérdés felvetése és megválaszolása nélkül nem is tudjuk, mihez tartani magunkat. Danzig és a Németország és Kelet-Poroszország közötti Pomeránián keresztül építendő autószeráda kérdéséről van szó. Danzigot nem Versaillesben találták ki. Danzig évszázadok óta létezik és a német-lengyel érdekek egybefonódásának az eredménye. A szabadváros a legnagyobb lengyel folyó torkolatánál fekszik. Ez volt a helyzet megítélésének kulcsa a múltban. Ma az szolgál mértékül, hogy Danzig annak a vasút- és vízivivőnek a mentén fekszik, amely bennünket a Balti tengerrel összeköt. Danzig lakosságának nagy részét németek alkotják ma, jólétek azonban Lengyelország gazdasági helyzetétől függ. Kijelenthetem, hogy tudatosan nem akarunk sohasem nyomást gyakorolni Danzig német többségének kulturális életére, nemzeti eszméjére és általában a város szabad fejlődésére. A német államférfiak többszöriösen tettek olyériteimű nyilatkozatot, hogy tiszteletben tartják álláspontunkat, mely szerint Danzig nem képezheti vita tárgyát.

Lengyel ajánlat, ami válasz nélkül maradt

Március 26-ikán javaslatot tettünk Németországnak, hogy garantáljuk közösen a szabadváros fenntartását. Erről az ajánlatunkra nem kaptunk választ. Még egyszer megkérdeznék tehát: miről van szó tulajdonképpen? A danzigi németek jogairól, vagy presztiziskérdésről? Avagy arról, hogy Lengyelországot elvágyják a Balti tenger felől? Lengyelország ezt nem engedheti! Ugyanez vonatkozik a pomerániai vajdaságon keresztül való közlekedésre is. Szándékosan használom a „pomerániai vajdaság” kifejezést, mert a „folyósó” szó mesterséges. Olyan tartományról van szó, amely mindig is lengyel volt és ahol csak kis százelekben éltek németek. A német állampolgárok számára különben megkönnyítettük és szabadabbá tettük a vasúti közlekedést a birodalom és Kelet-Poroszország között, amit utlevél és vámvizsgálat nélkül érthettek el. Miről van szó tehát? Nem engedhetjük meg, hogy korlátozzák szuverénitáinkat saját területünk fölött.

Nem elég a pusztá béke

Ezek után válaszolnom kell a német emlékirat első részére, amelyben a német kormány kifejti, hogy ha a lengyel kormány sulyt helyez a lengyel-német kapcsolatoknak újabb szerződéssel való szabályozására, úgy a birodalom hajlandóan mutatkozik erre. Azt hiszem, hogy az elmondottak során kelőképpen kifejtettem a lengyel álláspontot. Egy ilyen szerződésnek az alapja a béke kell legyen, amit Hitler is annyira hangoztatott. Németország husz éves megneemtámadási egyezményt ajánlott Lengyelországnak, de nem konkrét formában. Olyan feltételeket kötött ki, melyek szerint határaink végleges garantálására csak bizonyos területekkel összefüggő problémák megoldása után kerülhet sor, mely területek kétségbevonhatatlanul a mi tulajdonaink. Ezen egyoldalú felfogással szemben hajlandó-e a lengyel kormány új szerződéses kötelezettségek megfogalmazására? Ilyen egyez-

ménynek az alapoka nem lehet csupán a béke. Két feltétel az, amelynek teljes értéke van a mi szemünkben: a békés szándék és a békés eljárás. Ezen két elv alapján bármilyen egyezményről szó lehet. A béke értékes dolog, amit mindenki áhit, a mi nemzedékünk meg is érdemli a békét. Mi, lengyelek azonban nem ismerjük a mindensáron való békét. Van valami, aminek nincsen ára és fölülte áll mindennek, az emberek és a népek számára: a becsület!

Egetverő tapssal fogadta a képviselőház Beck beszédét

Varsó, május 5. Beck lengyel külügyminiszter beszédének egyes részeit viharos tapssal fogadta a képviselőház ülésstermet zsúfolásig megtöltő közönség. A tapsvihár különösen a külügyminiszter beszédének azon részénél viharzott fel, midőn Beck határozott hangon kijelentette, hogy Lengyelország nem enged megcsorbitani szuverénitását és nem enged elszakítani magát a Balti tengertől.

Az utóbbi kijelentését Beck külügyminiszter öklével erőlyesen az asztalra csapva hangsúlyozta ki, amelyet az ülésstermet egetverő tapssal fogadott.

Minden varsói polgár még akarta hallgatni Beck beszédét

Varsó, május 5. Beck lengyel külügyminiszter külpolitikai expozéja alkalmából több, mint negyven újságíró érkezett Varsóba Európa különböző fővárosaiból és Amerikából. Több, mint 200 amerikai rádióállomás közvetítette Beck beszédét riportszerű beszámoló keretében. A közvetítés közvetlenül a lengyel képviselőházból történt.

Ugyancsak Varsóból jelentik, hogy a külügyminiszter beszéde kapcsán széleskörű és különleges óvintézkedések történtek a lengyel parlament körül, miután szinte minden

varsói polgár a parlament körül tolongott, hogy bejusson az épületbe és meghallgassa a külügyminiszter beszédét. A kinnrekedt tömeg erre az alkalomra feállított mikrofonon keresztül hallgatta végig az expozét. Az újságírók is alig kaptak helyet a nagy tolongás következtében és a diplomáciai páholyok is tömve voltak. Románia varsói követe is jelen volt. A Havas ugyanekkor megállapítja, hogy a német követség tagjai nem vettek részt az ülésen, amelyen Beck beszédét elmondotta.

Hivatalosan is átnyújtották Németországnak Beck választ

Berlin, május 5. A Hitler beszédére adott lengyel válaszigjegyzéket péntek este nyújtották át hivatalosan a német külügyminisztériumban.

Angliában kejtvezően fogadták Beck beszédét

London, május 5. Beck lengyel külügyminiszter beszédét általában kedvezően fogadta az angol sajtó. A Press Association megállapítja, hogy az expozé kihívástól mentes, de határozott beszéd volt. Beck úgy beszélt, — írja a lap, — ahogy azt egy széleslátókörű, tapasztalt államférfitől elvárták.

Az angol sajtó azt ajánlja Lengyelországnak, hogy méltóságát teljes mederben folytassa tovább a danzigi tárgyalásokat.

A danzigi fogadtatás

Danzig, május 5. Danzigi nemzeti szocialista körök nagy figyelemmel hallgatták Beck külügyminiszter expozéját. Az a kijelentés, hogy Lengyelország nem enged meg, hogy elvágják a Balti tengerhez való kijáratát, meglehetősen idegességet váltott ki nemzeti szocialista körökben, melyek ezt kihívónak minősítették.

Mussolini tervet dolgozott ki a danzigi viszály elsímítására

Ciano ma nyújtja át Mussolini tervét Ribbentroppnak

Róma, május 5. Ciano gróf olasz külügyminiszter szombaton délelőtt érkezik Milánóba, ahová 11 órára várják Ribbentroppot. A német külügyminiszternek ünnepélyes fogadtatást készítettek elő.

A Popolo di Roma légből kapott híreszteléseknek jelenti ki azokat a híreket, amelyek szerint a milánói találkozás Ribbentropp javaslatára történik, hogy Németország Olaszországot lengyelelles hangulatra bírja, vagy pedig baráti beavatkozásra szólítsa fel. A lét külügyminiszter találkozósának mindenesetre igen nagy jelentőséget tulajdonítanak, annál is inkább, mert arra Beck expozéjának elhangzása után kerül sor.

Róma, május 5. Pál jugszláv régensherceg felesége társaságában május 9-én érkezik Rómába, ahol két napig marad. Innen Nápolyba utazik a régensherceg, ahol flottatünnepségeket rendeznek a tiszteletére.

London, május 5. A Daily Mail értesülése szerint Mussolini tervet dolgozott ki a danzigi viszály elsímítására. E tervet szerint a szabadváros új alkotmányt kapna. A Duce terve biztosítaná a német fennhatóságot Danzig felett, ugyanakkor pedig biztosítékot nyújtana a lengyel kereskedelmi és gazdasági életnek, valamint Gdynia kikötőnek. Ciano szombaton terjeszti a tervet Ribbentropp elé.

Feloszlatják

a magyar szociáldemokrata pártot?

Budapest, május 5. A Pesti Újság tegnapi számában arról adott hírt, hogy a magyar szociáldemokrata párt feloszlatása küszöbön áll. A Népszava, a szociáldemokrata párt hivatalos lapja keményen nekitámadt a Pesti Újságnak e hír miatt. A Pesti Újság válaszában ismét megerősítette előző napi híret,

leszögezve, hogy politikai körök befejeztek tényleg tekintik a szociáldemokrata párt feloszlatását. Ezt a hírt — írja a Pesti Újság — kormányparti körök is megerősítik és nem „nyilas választási trükköri” van szó, mint azt a Népszava írta, hanem a kormány elhatározásáról.

Surics párizsi szovjetnagykövet is lemondott

Potemkin kerül előtérbe Litvinov távozása révén?

Varsó, május 5. Az Express Poranny értesülése szerint Surics párizsi szovjet nagykövet, aki Litvinov bizalmi embere volt, benyújtotta lemondását. Ugyancsak e lap úgy értesül, hogy a jelenleg Ankarában tartózkodó Potemkin helyettes külügyi népbiztos felszólítást kapott, hogy azonnal térjen vissza Moszkvába.

Ankara, május 5. Potemkin helyettes külügyi népbiztos váratlanul megezakította ankarai tárgyalásait és visszautazott Moszkvába. A török sajtó a hirtelen elutazást kommentálva, arról ír, hogy a lemondott külügyi népbiztos és Potemkin között ál-

landó nézeteltérés volt a külpolitikai kérdések miatt. A török lapok tudni vélik, hogy Litvinov távozásával, Potemkin külpolitikai eligondolásai kerülnek előtérbe.

Elhalasztották a nagy madridi felvonulást

Madrid, május 5. A Havas jelenti, hogy a nagy spanyol nemzeti defilálást el fogják halasztani. A halasztás azonban nem fogja tullepni május 20-át, miután eddig megtörténhet a felvonulás tökéletes technikai megszervezése.

A hadmentességi adóra vonatkozó vallomások beadási határidejét június 10-ig elhalasztották

Cluj, május 5. A pénzügyminisztérium rendeletet küldött a pénzügyigazgatóságokhoz, amelyben közölte, hogy a hadmentességi adóra vonatkozó vallomások beadási határidejét június 10-ig elhalasztották. A vallomások az e célra készült A) és B) modelű blankettákon eszközölhetők, amelyek a pénzügyigazgatóságoknál kaphatók. Az 1939 április 1-i adótörvény módosítás fel-emelte a hadmentességi adót, amely a folyó pénzügyi évre a következő:

Az alapilleték 800 lej, pótilleték: belföldön tanuló egyetemi hallgatóknál 2000 lej, a külföldön tanulóknál 8000 lej. A fentiek kivül proporcionális adót kell fizetni az egyetemi hallgató édesapja elemi adója alapján.

Aki a vallomást június 10-ig be nem adja, a törvényben előirt büntetésben részesül.

A nyári vasuti menetrend

Bucuresti, május 5. A CFR vezérigazgatósága május 15-ikétől kezdve új menetrendet léptet életbe. A nyári menetrend a következő változásokat tartalmazza többek között: a 201., 202. számú gyorsvonatok; rapid-járatokká változtatják 21. és 22. szám alatt, amelyek Bucuresti és Curtici között közlekednek. A 401. és 402. számú vonatok ezentul csak Halmiig fognak járni, míg a 403. és 404. számú vonatok Szatmárig. A Kolozsvár és Darmanesti között közlekedő 410., 407. és 409. számú vonatok járatát meghosszabbítják Csernovicig. A Bucuresti—Arad-i rapid Ploesti két állomásán és a coslari háromszögön keresztül fog közlekedni.

A buzaexport-prémiumot hétezer lejre szállította le a kormány

A nemzetgazdasági miniszter rendeletet adott ki, amelynek alapján a buza eddigi 9.000 lejes exportprémiumát 7.000 lejre szállította le vagononként, az 1939 május 9—június 9. időtartamra. Egyidejűleg intézkedés történt, hogy a CFR is ugyanezen időre hosszabbítsa meg az exportbuza kedvezményes fuvardíját.

Gafencu optimista nyilatkozata

Belgrád, május 5. Olaszországból jövet, Gafencu külügyminiszter a belgrádi Politika munkatársa előtt kijelentette, hogy a nemzetközi helyzet nyugodtabb és a veszély kiküszöböltnek látszik. Személyesen alkalma volt meggyőződni arról, hogy Európában senkinek sem akarja a háborút.

LEGUJABB SPORT

Szombaton és vasárnap Ploestiben játszik a Kispest

A brassói és kolozsvári mérkőzés elmarad Cluj, május 5. (Az Uj Kelet tud.) Kispest labdarúgó csapata az előző tervek szerint szombaton Brassóban, vasárnap Kolozsváron játszott volna. A labdarúgószövetség azonban táviratban értesítette az ACFR és Victoria vezetéseit, hogy a Kispest két erdélyi mérkőzését nem engedélyezik. A brassói és kolozsvári mérkőzések helyett Kispest csapata szombaton és vasárnap Ploestiben játszik. Első napon a Tricolor lesz az ellenfele, míg másnap a kolozsvári Victoria.

A román-magyar Davis Cup mérkőzés Bucurestiben megkezdődött. Az első nap meglepő eredményei: Gábor—Schmidt 4:6, 6:6, 6:4, 6:2, 1:0 w. o. Caralulis—Aszbot 6:1, 3:6, 9:7, 8:10, 3:1, félbeszakítva.

FRATERNITAS R. T. CLUJ NYOMASA

BUN DE IMPRIMAT

A B válas

London és Pa

Varsó, május 6. Lulini lengyel követés este nyolc órakor nyulgyminisztériumban miniszternek Lengyelgyel-német egyezmény, máz, április 28-ról ke re. A lengyel válaszul külügyminiszter bes tét követi, a részletek tabb hangu, konkrét lésekkal szemben h tükörz vissza.

Mit tartal

A lengyel jegyzék kezdet arra, hogy az kötétt német-lengyel kikötést tartalmazott.

1. A két állam erőszak alkalmazás csolataikban és
2. bármely felmértjen és szabad tárnék.

A két alapvető el magában foglalt egy állam közötti viszony részről az egyezményték meg, anélkül, hogy iktatták volna.

1939 márciusában mány Varsóval a Dan vonatkozó új követelék követelésekre ellenjav lengyel jegyzék annak ami Danzigot illeti, le elismerték a jelenlegi hatóságok lengyel és zavaró mivoltát. A k során, majd az elle proponálta a lengyel ország és Lengyelorszá tálják Danzig szabad lakó németésg érdeke vételével, de ugyanak lengyel jogok maradé lett. A beszélgetések tértek e lengyel suga den esetben hangsúlyo képezheti vita, vagy Németország és Lengy

Lengyelorsz dosításokra, jogairól

Ami a korridorát vonalat és autóstrádát hangsúlyozta azt, am zés során is kifejtette mány készen áll meggy korlati, technikai m Kelet-Poroszország és közlekedés terén eszkö körülmények között Lengyelországnak a k Joga megnyirbálásához Ezen ellenjavaslatok egy hónapon át semm pott. Csak április 2 beszédéből értesült a hogy ellenjavaslatait nak minősítette. Nos, ellenjavaslatokat az egyezmény szellemébe kérdések szabad tárgyzését írja elő. Akkor latokat csak egyik fé a másik fél egyetlen latokat szó nélkül el többé „szabad tárgya

A lengyel jegyzék bernek ez év február dére, amelyben a ném